

Diagnosi del Pla de drets humans de Catalunya

Drets de les persones migrants

Núria Camps

Índex

1. Plantejament de la qüestió	2
1.1. Reconeixement jurídic internacional del dret (instruments on està regulat)	3
1.1.1. Consideracions preliminars	3
1.1.2. Instruments dedicats a la protecció específica de les persones refugiades	5
1.1.3. Drets reconeguts	9
1.1.3.1. Dret humà a migrar	9
1.1.3.2. Dret a obtenir refugi en condicions dignes	11
1.1.3.3. Dret a gaudir sense discriminació dels drets en igualtat de condicions amb les persones de les societats d'acollida	12
1.1.3.4. Dret a denunciar i cercar mesures contra el racisme, la xenofòbia i la criminalització de la migració i el refugi	13
1.1.3.5. Dret a l'accés efectiu al procediment de protecció internacional	16
1.1.3.6. Dret a l'empadronament	17
1.1.3.7. Drets de les víctimes del tràfic d'éssers humans	18
1.2. Dificultats que tenen els col·lectius vulnerables per al gaudi dels drets	21
2. Identificació de les entitats o moviments socials que han treballat sobre aquest col·lectiu a casa nostra	23
3. Estat actual del reconeixement i de la implementació dels drets més rellevants d'aquest col·lectiu a Catalunya	24
3.1. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya (legislació, polítiques públiques, etc.)	24
3.2. Mancances detectades/graus d'incompliment	26
4. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret	29
4.1. En l'àmbit de la cultura i l'educació	29
4.2. En l'àmbit de l'ocupació i la sanitat	30
4.3. En l'àmbit de l'acollida dels refugiats i la integració social dels migrants	30
4.4. Mesures a proposar en àmbits fora de la competència autonòmica	31
5. Recomanacions per tal de fer un seguiment sobre l'acompliment de les mesures proposades	35

Drets de les persones desplaçades forçosament

Dret humà a migrar i obtenir refugi en condicions dignes i a gaudir sense discriminació dels drets en igualtat de condicions amb les persones de les societats d'acollida. Dret a denunciar i a buscar mesures contra el racisme, la xenofòbia i la criminalització de la migració i el refugi. Dret a la llibertat de moviments; a l'accés efectiu al procediment de protecció internacional; a l'empadronament. Drets de les víctimes del tràfic d'ésser humans

1. Plantejament de la qüestió

En relació al Dret de les persones desplaçades forçosament com a punt de partida cal fer un triple **aclarament conceptual i metodològic**:

Distinció entre desplaçats en l'interior el seu propi país i aquells que en el seu desplaçament creuen una frontera, encara que tots dos col·lectius tenen en comú la vulnerabilitat a la que són exposats abans, durant i després del seu desplaçament forçós i les necessitats de protecció en el seu períple.

Per raons obvies, aquest estudi se centra exclusivament en els desplaçaments de persones que tenen un component internacional atès que, a banda de travessar la seva regió d'origen, creuen una frontera o, el que és més habitual encara transiten a través de diversos països i, en aquest cas, arriben com a migrants, demandants d'asil, refugiats reubicats o reasentats al nostre país.

Respecte al **concepte de migrant** malgrat l'absència d'una definició jurídicament convinguda, en el present estudi es pren com a referència la conceptualització que s'ha fet des de les Nacions Unides, les quals defineixen el migrant com «algú que ha residit en un país estranger durant més d'un any independentment de les causes del seu trasllat, voluntari o involuntari, o dels mitjans utilitzats, legals o altres. Ara bé, l'ús comú inclou certs tipus de migrants a més curt termini, com els treballadors agrícoles de temporada que es desplacen per períodes breus per treballar en la sembra o la recol·lecció de productes agrícoles¹».

Cal assenyalar **la diferenciació existent en el pla normatiu entre els immigrants i les persones demandants d'asil i refugiades**, atès que ni en l'ordenament jurídic internacional, ni en el dret intern dels Estats gaudeixen de la mateixa protecció, ni són objecte de les mateixes polítiques d'acollida. La immigració s'associa a un fenomen de caràcter estructural derivat del procés de mundialització capitalista en el que estem immersos- se'ls agrupa sota la denominació de migrants econòmics- i en canvi el moviment de persones refugiades es vincula a situacions específiques puntuals que donen lloc a persecucions i per tant obliguen a la fugida.

Aquesta distinció, de facto, resulta artificial, es tracta de fluxos migratoris mixtos propis de l'era global degut a una multicausalitat: inseguretats econòmiques, personal, manca de serveis públics bàsics, desastres naturals, conflictes armats, repressió, persecució, violacions

---

¹ NACIONES UNIDAS. Departamento de Asuntos Económicos y Sociales de las Naciones Unidas: Refugiados y migrantes; <https://refugeesmigrants.un.org/es/definitions>

sistemàtiques dels drets humans, rivalitats ètniques i xenofòbia, diferents tipus de violència diferents tipus de violència (ètnica, per raó de gènere, per identitat sexual) entre altres. Independentment del motiu desencadenant del desplaçament tots els migrants tenen necessitat de protecció atès que han vist conculcat el seu dret a poder romandre en el seu propi país, o en el de residència, amb gaudint d'unes condicions per a una vida digna.

La pròpia noció de refugiat tal com ve definida en la normativa internacional no permet aprehendre la complexitat de les persecucions i la varietat de les causes que porten a les persones a fugir. Un nombre elevat de les persones que actualment es desplacen pel món queden excloses d'aquestes categories estàndards tradicionals, tal com venen definides en la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951, conceptualitzades de forma estricta i consegüentment no poden beneficiar-se dels instruments de protecció. És per aquest motiu que s'ha encunyat un terme d'àmplia profusió com és el de migrant forçat, el qual, no obstant, no està recollit en el pla normatiu. No és una denominació que tingui un caràcter o estatut oficial i la conseqüència que s'evidencia és l'existència de "llacunes de protecció"²; sovint aquest tipus de migració forçada és objecte de criminalització.

Dins el col·lectiu immigrants en el dret intern dels Estats, avalada en part pel Dret internacional, s'estableix també una evident diferenciació de règim jurídic: l'aplicable als migrants en situació administrativa regular i aquells migrants en situació administrativa irregular o migrants indocumentats (coneguts en l'imaginari popular com aquells "sense papers"); aquests migrants són els que es troben en una situació de major vulnerabilitat i exposats a greus vulneracions de drets.

1.1. Reconeixement jurídic internacional del dret (instruments on està regulat)

1.1.1. Consideracions preliminars

El marc jurídic internacional per abordar les migracions internacionals tal com es donen en la actualitat és clarament inadequat, poc desenvolupat, dispers, fragmentat, del que se'n deriva escassa seguretat jurídica i llacunes de protecció dels migrants. Cal acudir al Dret Internacional dels Drets humans (DIDH), en l'Ordenament jurídic internacional existeixen un conjunt d'instruments jurídics generals i sectorials, ratificats per la majoria d'Estat, els quals preveuen que el seu contingut es aplicable més enllà del vincle de la nacionalitat. Tots preveuen un àmbit d'aplicació personal que es fa extensiu a totes les persones que es troben sota la seva jurisdicció independentment de la seva nacionalitat i encara que s'hi trobin de forma transitòria. Del conjunt d'aquest instruments s'infereix un "poso jurídic" que admet la qualificació de "estàndard mínim comú de drets humans", i que es configura com un incipient estatut, *in statu nascendi*, de ciutadania mundial, expressat en paraules de Cançado Trindade "*el ser humano como sujeto del derecho tanto interno como internacional dotado de capacidad jurídica internacional*"³

---

² ZETTER, Roger: Documentation sur la politique de migration Protection des migrants forcés. Etat des lieux des concepts, défis et nouvelles pistes. Commission fédérale pour les questions de migration CFM, Berne, 2014, pàg. 19

³CANÇADO TRINDADE, Antonio Augusto. Tratado de Direito Internacional dos Direitos Humanos, tomo III, Porto Alegre/Brasil: S.A. Fabris Ed., 2003, pp. 447 y ss Cançado Trindade, A.A., "A consolidação da personalidade e da capacidade jurídicas do indivíduo como sujeito do direito internacional", Madrid, Anuario del Instituto Hispano-Luso-Americano de Derecho Internacional, n. 16, 2003, pàgs. 240-24.

Àmbit internacional:

Instruments jurídics d'aplicació:

- La Declaració Universal dels Drets Humans (1948)
- El Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966)⁴:
- El Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966)⁵
- La Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial (1965)⁶.
- La Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (1979)⁷.
- La Convenció sobre Dret del Mar (1982)⁸ Art.98 Deure de prestar auxili.
- La Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (1984)⁹
- La Convenció sobre els Drets del Nen (1989)¹⁰. El Protocol facultatiu de la Convenció sobre els Drets del Nen, sobre la participació de nens en conflictes armats (Nova York el 25 de maig de 2000)¹¹. El Protocol Facultatiu de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, relatiu a la venda d'infants, la prostitució infantil i la utilització d'infants en la pornografia (Nova York el 25 de maig del 2000)¹². L'Observació General nº 6 (2005) del Comitè dels Drets de l'Infant de les Nacions Unides que proporciona orientacions addicionals per a la protecció, la cura i el tractament adequat dels menors no acompanyats separats de la seva família fora del seu país d'origen.
- La Convenció internacional sobre els drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars (adoptada per l'Assemblea General en la seva Resolució 45/158, de 18 de desembre de 1990).
- La Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat (2006)¹³
- La Convenció Internacional per a la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades (2006)¹⁴.
- Convenció de les Nacions Unides contra la Delinqüència Organitzada Transnacional (2000)¹⁵ complementada per dos Protocols: El Protocol addicional a la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional per prevenir, reprimir i sancionar la tracta de persones, especialment dones i nens. Nova York, 15 de novembre de 2000¹⁶ i el Protocol contra el tràfic de migrants per terra, mar i aire, que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional. Nova York, 15 de novembre de 2000¹⁷.

⁴ Entrada en vigor per Espanya el 27 de juliol de 1977 (BOE núm.103, de 30 d'abril de 1977).

⁵ Entrada en vigor per Espanya el 27 de juliol de 1977 (BOE núm.103, de 30 d'abril de 1977)

⁶ Entrada en vigor per Espanya el 4 de gener de 1969 (BOE núm.118, de 17 de maig de 1969)

⁷ Entrada en vigor per Espanya el 4 de febrer de 1984 (BOE núm.69, de 21 de març de 1984)

⁸ Entrada en vigor per Espanya el 14 de febrer de 1997 (BOE núm. 38, de 13 de febrer de 1997)

⁹ Entrada en vigor per Espanya el 20 de novembre de 1987 (BOE Núm. 268, de 9 de novembre de 1987)

¹⁰ Entrada en vigor per Espanya el 5 de gener de 1991 (BOE Núm.313 de 31 de desembre de 1990)

¹¹ Entrada en vigor per Espanya el 8 d'abril de 2002 (BOE Núm. 92, de 17 de abril de 2002)

¹² Entrada en vigor per Espanya el 18 de gener de 2002 (BOE Núm. 27, de 31 de gener de 2002)

¹³ Entrada en vigor per Espanya el 3 de maig de 2008 (BOE Núm. 97, de 22 de abril de 2008)

¹⁴ Entrada en vigor per Espanya el 23 de desembre de 2010 (BOE Núm. de 18 de febrer de 2011)

¹⁵ Entrada en vigor per Espanya 29 de setembre de 2003 (BOE Núm. 233, de 29 de setembre de 2003)

¹⁶ Entrada en vigor per Espanya 25 de desembre de 2003 (BOE Núm. 296, de 11 de desembre de 2003)

¹⁷ Entrada en vigor per Espanya el 28 de gener de 2004 (BOE Núm. 295 de 10 de desembre de 2003)

1.1.2. Instruments dedicats a la protecció específica de les persones refugiades

- La Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats, de 28 de juliol de 1951 ¹⁸(Conveni de Ginebra de 1951) i el Protocol relatiu a l'estatut dels refugiats de 31 de gener de 1967.

Àmbit europeu:

Consell d'Europa:

- El Conveni Europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals (1950)¹⁹: art. 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9,10, 11, 12, 13 i 14; complementat pel Protocol Addicional número 4, art. 2 i 4.
- El Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (2005), en particular: art. 14.5, art 40

Unió Europea

La Unió Europea defineix un marc general comú on es defineixen les gran directrius de la política de migració exterior i d'asil de la Unió però a partir d'aquí realitza una diferenciació en el pla normatiu i en el disseny de les seves polítiques entre immigració i asil. En el cas de la immigració es dota d'uns instruments que hauran de ser tinguts en compte pels Estats Membres en les seves respectives legislacions i polítiques, es pretén la col·laboració ara bé els Estats conserven el dret de fixar volums d'admissió per als nacionals de tercers països que vulguin buscar feina al seu territori. En canvi que en el cas de l'asil l'objectiu, encara lluny de ser assolit, és establir una política comuna en matèria d'asil, protecció subsidiària i protecció temporal tendent a oferir un estatut apropiat a tot nacional d'un tercer país que necessiti protecció internacional i a garantir el respecte del principi de no devolució, d'acord amb el que determinen el Conveni de Ginebra de 1951 i el seu Protocol de 1967

Marc general comú està conformat per:

- Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE): art. 67 i art. 80.
- La Carta Drets Fonamentals de la UE
- L'Enfocament Global de la Migració i la Mobilitat (EGMM) (Aprovat per la Comissió el 2011) "constitueix, i defineix les modalitats de diàleg polític i cooperació operativa de la UE amb tercers països, basades en unes prioritats clarament definides i fermament ancorades en la política exterior general de la Unió, inclosa la cooperació al desenvolupament. Té com a principals objectius organitzar millor la migració legal, prevenir i combatre la irregular, maximitzar la repercussió en el desenvolupament de la migració i la mobilitat, i fomentar la protecció internacional".
- L'Agenda Europea de Migració (publicada per la Comissió l'any 2015) proposa mesures que haurien de servir per fer front a la crisi a la Mediterrània.
- L'Acord Unió Europea-Turquia de 18 de març de 2016.

---

¹⁸ Entrada en vigor per Espanya el 12 de novembre de 1978; y del Protocol de 1967, el 14 d'agost de 1978 (BOE Núm. 252, de 21 de octubre de 1978)

¹⁹ Entrada en vigor per Espanya l d'agost de 2009 (BOE Núm. 219 de 10 de setembre de 2009).

Marc específic està conformat per:

La regulació de la política d'immigració ve configurada per:

- Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE): art. 79²⁰
- Dret derivat: un nombre elevat de Directives que regulen diferents aspectes sobre les condicions d'entrada, residència, circulació de nacionals de tercers països, amb un tractament específic per a les víctimes de la tracta d'éssers humans, el reagrupament familiar o el reconeixement mutu de les decisions d'expulsió.

La regulació de la política d'asil:

- Tractat de Funcionament de la Unió Europea (TFUE): art. 67, apartat 2²¹, art. 78 i art. 80²²

---

²⁰ Art 79.1: La Unió desenvolupa una política comuna d'immigració destinada a garantir en totes les fases una gestió eficaç dels fluxos migratoris i un tracte equitatiu envers els ciutadans de països tercers que resideixen legalment en estats membres, i també a prevenir i combatre enèrgicament la immigració il·legal i el tràfic d'éssers humans.

2. Als efectes de l'apartat 1, el Parlament Europeu i el Consell, pronunciant-se de conformitat amb el procediment legislatiu ordinari, adopten mesures en els àmbits següents:

- a) les condicions d'entrada i de residència i les normes relatives a visats i permisos de residència de llarga durada expedits pels estats membres, inclosos els destinats al reagrupament familiar;
- b) la definició dels drets dels ciutadans de països tercers que resideixen legalment en un estat membre, incloses les condicions que regeixen la llibertat de circulació i de residència en els altres estats membres;
- c) la immigració clandestina i la residència irregular, incloses l'expulsió i la repatriació de residents en situació irregular;
- d) la lluita contra el tràfic d'éssers humans, en particular de dones i infants.

3. La Unió pot subscriure acords amb països tercers per a readmetre, en llurs països d'origen o de procedència, ciutadans de països tercers que no compleixin o hagin deixat de complir les condicions d'entrada, presència o residència en el territori d'un dels estats membres.

4. El Parlament Europeu i el Consell, pronunciant-se de conformitat amb el procediment legislatiu ordinari, poden establir mesures de foment i de suport amb relació a l'acció dels estats membres destinada a promoure la integració dels ciutadans de països tercers que resideixin legalment en llur territori, amb exclusió de qualsevol harmonització de les disposicions legislatives i reglamentàries dels estats membres.

5. Aquest article no afecta el dret dels estats membres d'establir volums d'admissió al territori respectiu dels ciutadans de països tercers provinents de països tercers amb la finalitat de cercar-hi feina, tant assalariada com no assalariada.

²¹ Art. 67.2 TFUE: La Unió garanteix l'absència de controls de les persones a les fronteres interiors i desenvolupa una política comuna en matèria d'asil, immigració i control de les fronteres exteriors basada en la solidaritat entre estats membres i equitativa respecte als ciutadans de països tercers. Als efectes d'aquest títol, els apàtrides s'assimilen als ciutadans de països tercers.

²² Art 78 TFUE: 1. La Unió desenvolupa una política comuna en matèria d'asil, protecció subsidiària i protecció temporal destinada a oferir un estatut adequat a qualsevol ciutadà d'un país tercer que necessiti protecció internacional i a garantir l'observança del principi de no-devolució. Aquesta política s'ha d'ajustar a la Convenció de Ginebra del 28 de juliol de 1951 i al Protocol del 31 de gener de 1967 sobre estatut dels refugiats, i altres tractats pertinents.

2. Als efectes de l'apartat 1, el Parlament Europeu i el Consell, pronunciant-se de conformitat amb el procediment legislatiu ordinari, adopten mesures relatives a un sistema europeu comú d'asil que compregui:

- a) un estatut uniforme d'asil a favor de ciutadans de països tercers, vàlid per a tota la Unió;
- b) un estatut uniforme de protecció subsidiària per als ciutadans de països tercers que, sense obtenir l'asil europeu, necessitin protecció internacional;
- c) un sistema comú per a la protecció temporal de les persones desplaçades, en cas d'afluència massiva;
- d) procediments comuns per a concedir i retirar l'estatut uniforme d'asil o de protecció subsidiària;
- e) criteris i mecanismes per a determinar l'estat membre que ha d'esser el responsable d'examinar una sol·licitud d'asil o de protecció subsidiària;
- f) normes relatives a les condicions d'acolliment dels sol·licitants d'asil o de protecció subsidiària;
- g) l'associació i la cooperació amb països tercers per a gestionar els fluxos de persones que sol·liciten asil o protecció subsidiària o temporal.

- Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea: l'art. 18 i l'art 19²³
- Directiva 2011/95 / UE, sobre requisits per al reconeixement de beneficiaris de protecció internacional, i el contingut de la mateixa²⁴;
- Directiva 2013/32 / UE, sobre procediments comuns per a la concessió o retirada de la protecció internacional²⁵;
- Directiva 2013/33 / UE, sobre normes per a l'acollida dels sol·licitants de protecció internacional²⁶;
- Reglament 603/2013 / UE, relatiu a EURODAC per a la comparació de les impressions dactilars²⁷,
- Reglament 604/2013 / UE, sobre determinació l'Estat membre responsable d'examinar la sol·licitud (Dublín III)²⁸.
- Resolució del Parlament Europeu, de 12 de setembre de 2013, sobre la situació dels menors no acompanyats en la UE.

Àmbit estatal

Segons determina la Constitució espanyola d'acord amb els arts. 10.2, i 93, 94, 95 i 96, els instruments jurídics internacionals ratificats per Espanya formen part de l'Ordenament intern, per tant, el conjunt de la normativa esmentada és d'obligat compliment per part d'Espanya i informarà la conjunt del dret intern adoptat sobre aquesta matèria.

En l'ordenament jurídic espanyol es fa, al igual que en l'àmbit internacional i europeu, la distinció normativa entre immigració/estrangeria i asil o protecció subsidiària.

Normativa comuna:

- Constitució espanyola: art. 14

---

3. Si un o diversos estats membres s'enfronten a una situació d'emergència caracteritzada per l'afluència sobtada de ciutadans de països tercers, el Consell pot adoptar, a proposta de la Comissió, mesures provisionals en benefici dels estats membres afectats. El Consell es pronuncia amb la consulta prèvia al Parlament Europeu.

Art 80 TFUE: Les polítiques de la Unió a què fa referència aquest capítol i l'aplicació d'aquestes polítiques es regeixen pel principi de solidaritat i de repartiment equitatiu de la responsabilitat entre els estats membres, també en l'àmbit financer. Sempre que cal, els actes de la Unió adoptats en virtut d'aquest capítol contenen mesures adequades per a aplicar aquest principi.

²³ Art. 18: Es garanteix el dret d'asil dins del respecte a les normes de la Convenció de Ginebra del 28 de juliol de 1951 i del Protocol del 31 de gener de 1967 relatiu a l'estatut dels refugiats i de conformitat amb el Tractat de la Unió Europea i amb el Tractat de funcionament de la Unió Europea (d'ara endavant denominats «els tractats»).

Art. 19: 1. Es prohibeixen les expulsions col·lectives.

2. Ningú no pot ésser retornat, expulsat o extradit a un estat en què corri un risc greu d'ésser sotmès a la pena de mort, a tortura o a altres penes o tractes inhumans o degradants.

²⁴ Directiva 2011/95/UE Del Parlament Europeu i del Consell de 13 de desembre de 2011 per la qual s'estableixen normes relatives als requisits per al reconeixement de nacionals de tercers països o apàtrides com a beneficiaris de protecció internacional, a un estatut uniforme per als refugiats o per a les persones amb dret a protecció subsidiària i al contingut de la protecció concedida (DOUE de 20 de desembre de 2011)

²⁵ Directiva 2013/32 UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de juny de 2013 sobre procediments comuns per a la concessió o la retirada de la protecció internacional, (DOUE de 29 de juny de 2013).

²⁶ Directiva 2013/33 / UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de juny de 2013 per la qual s'aproven normes per a l'acollida dels sol·licitants de protecció internacional (DOUE de 29 de juny de 2013).

²⁷ Reglament (UE) N o 603/2013 del Parlament Europeu i del Consell de 26 de juny de 2013 (DOUE de 29 de juny de 2013).

²⁸ Reglament (UE) n° 604/2013 del Parlament Europeu i del Consell n° de 26 de juny de 2013 pel qual s'estableixen els criteris i mecanismes de determinació de l'Estat membre responsable de l'examen d'una sol·licitud de protecció internacional presentada en un dels Estats membres per un nacional d'un tercer país o un apàtrida (Text refós) (DOUE de 29 de juny de 2013).

- Llei 19/2007, de 11 de juliol, contra la violència el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport.
- Reial Decret 748/2008, de 9 maig, que regula la Comissió estatal contra la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport.
- Reial Decret 1044/2009, de 29 de juny, pel qual es modifica el Reial Decret 1262/2007, de 21 de setembre, pel qual es regula la composició, competències i règim de funcionament del Consell per a la Promoció de la Igualtat de Tracte i no Discriminació de les Persones per l'Origen Racial o Ètnic.
- Reial Decret 203/2010, de 26 febrer, que aprova el Reglament de prevenció de la violència, el racisme, la xenofòbia i la intolerància en l'esport

Normativa específica en matèria d'immigració:

- **Llei Orgànica 8/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social** (Llei d'estrangeria), modificada per la Llei Orgànica 8/2000, de 22 de desembre per la Llei Orgànica 11/2003, de 29 de setembre; per la Llei Orgànica 14/2003, de 20 de novembre; per la Llei Orgànica 2/2009, de 11 de desembre; per la Llei Orgànica 10/2011, de 27 de juliol; pel Reial decret llei 16/2012, de 20 d'abril; per la Sentència 17/2013, de 31 de gener, del Tribunal Constitucional; per la Llei Orgànica 4/2013, de 28 de juny; per la Llei Orgànica 4/2015, de 30 de març i per la Sentència del Tribunal Suprem de 10 de febrer de 2015);
- **Reglament de desenvolupament** de la Llei d'Estrangeria aprovat pel Reial Decret 557/2011, de 20 d'abril, modificat pel Reial Decret 844/2013, de 31 d'octubre.

Normativa específica en matèria d'asil i de la protecció subsidiària:

- **Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària** el reglament per al seu desenvolupament encara no ha estat adoptat i s'aplica en allò que no sigui contradictori, el Reial Decret 203/1995, de 10 de febrer, pel qual s'aprova el reglament d'aplicació de la derogada Llei 5/1984, de 26 de març, reguladora del dret d'asil i de la condició de refugiat.

La distribució competencial que efectua la Constitució espanyola, plasmada en l'article 148.1 (apartats 1.17, 1.20, 1.21)- relatiu a les competències en les quals les Comunitats Autònomes podem assumir competències- i en l'article 149.1 (apartat 2º)-on es regulen les matèries competència exclusiva de l'Estat- queda de la manera següent:

ESTAT	COMUNITAT AUTÒNOMA
Nacionalitat	Educació
Immigració	Sanitat
Emigració	Habitatge
Estrangeria	Assistència Social
Dret d'Asil	Integració ²⁹

²⁹ D'acord amb l'article 2 ter. 3 i 4 de la Llei d'estrangeria, les Comunitats Autònomes tindran competències en l'àmbit de la integració dels immigrants dins dels criteris i principis del Pla Estratègic d'Immigració.

Titulars del dret

Persones en moviment: immigrants, sol·licitants d'asil i persones que tenen dret a la protecció internacional entre els quals gaudeixen d'una protecció específica els col·lectius vulnerables com són: menors no acompanyats, víctimes de tracta d'éssers humans, persones discapacitades, víctimes de tortura i altres formes greus de violència, identitats que de vegades es donen de forma entrecruada elevant-se encara més la situació de feblesa i vulnerabilitat i per tant requereixen d'una atenció especial.

Titulars d'obligacions

Estats, organitzacions internacionals (Nacions Unides, Unió Europea, Consell d'Europa, Organització Internacional per a les Migracions (OIM); comunitats autònomes; ens locals.

Titulars de responsabilitats

Empreses i grans corporacions ³⁰. Entitats socials. Societat en general.

1.1.3. Drets reconeguts

1.1.3.1. Dret a la mobilitat internacional

En l'actual estadi d'evolució de la societat internacional és acceptat de forma unànime que existeix un dret a emigrar en canvi el dret a immigrar no ha obtingut un reconeixement equiparable, deixant sense resposta jurídica i política a una realitat indefugible que provoca desarrelament, traumes, és l'epítom d'un gran patiment per a milions de persones.

L'aplicació del DIDH permet afirmar que es va configurant un dret humà a la mobilitat internacional que limita la potestat de que gaudeixen els Estats, que es plasma en el seu dret intern, de regular les condicions a les quals sotmetrà l'entrada al seu territori, i la permanència dels estrangers. En definitiva, els Estats gaudeixen de la facultat de decidir la seva política migratoria, determinar a qui vol admetre al seu territori dins els límits imposats pels tractats internacionals als qual s'han obligat, i, d'acord amb la jurisprudència del TEDH tenen també el deure garantir l'ordre públic i la seguretat interior, però l'execució d'aquesta política migratoria ha de respectar i garantir els drets humans.

Regulació en l'àmbit internacional:

- La Declaració Universal dels Drets Humans (1948)
- El Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966)³¹
- La Convenció sobre Dret del Mar (1982)
- La Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats, de 28 de juliol de 1951 i el Protocol relatiu a l'estatut dels refugiats de 31 de gener de 1967

Cal tenir igualment present, en el cas dels Estats europeus, la regulació continguda en el marc regional de protecció dels drets humans, en concret el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals (tractat més endavant)

---

³⁰ NACIONES UNIDAS: Principios rectores sobre las empresas y los derechos humanos, 2011

³¹ Entrada en vigor per Espanya el 27 de juliol de 1977 (BOE núm.103, de 30 d'abril de 1977)

La conjugació d'aquesta normativa permet afirmar que existeix un dret individual a migrar o dret a la mobilitat internacional que inclou:

Aquest dret inclou el **Dret a la llibertat de moviments** que es concreta en:

El dret a sortir de qualsevol país, a retornar al propi de la nacionalitat o en el que s'ha obtingut una autorització de residència permanent, art. 13.2 Declaració Universal dels Drets Humans (1948); art 12.2 Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966)

En el cas de les persones refugiades ve regulat de forma específica en el CV5, art. 28.1: "Documents de viatge 1. Els estats contractants expediran als refugiats que es trobin legalment en el territori de tals Estats documents de viatge que els permetin traslladar-se fora de tal territori, llevat que s'oposin a això raons imperioses de seguretat nacional"

El dret a circular lliurement per al país en el qual es resideix legalment i a fixar en ell la seva residència. El Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966)³²: art 12.1

Ara bé, ni la regulació en l'àmbit internacional ni en el dret intern, i la pràctica del Estats ho corrobora, estableixen el dret individual a escollir la residència en un Estat diferent al de la nacionalitat, la lliure circulació no va acompanyat del dret d'establiment efectes de residència. La realitat és que l'abast de la gran proclama que realitza art. 13.1 del DUDH quan assenyala que "Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència dins les fronteres de cada Estat" ve determinat per l'art 12 del PIDCP que determina: "Tota persona que es trobi legalment en el territori d'un Estat, té el dret de circular-hi lliurement i d'escollir-hi la seva residència. En el cas de les persones refugiades ve regulat de forma específica en el CV51 l'art.26: "Llibertat de circulació. Tot Estat contractant ha de concedir als refugiats que es trobin legalment en el territori el dret d'escollir el lloc de la seva residència en tal territori i de viatjar lliurement per ell, sempre que observin els reglaments aplicables en les mateixes circumstàncies als estrangers en general"

- El **Dret a obtenir auxili en situacions d'emergència**, Art.98 Convenció sobre Dret del Mar.

Regulació en l'àmbit europeu

El Protocol núm. 4 CEDH Art. 2 sobre **la llibertat de circulació** estableix: "1. Tothom que es troba regularment en el territori d'un Estat té dret a circular-hi lliurement i a escollir-hi lliurement la seva residència. 2. Tota persona és **lliure d'abandonar qualsevol país**, incloent-hi el seu. 3. L'exercici d'aquests drets no pot ser objecte de restriccions altres que les que, estipulades per la llei, constitueixen, en una societat democràtica, mesures necessàries per a la seguretat nacional, la seguretat pública, el manteniment de l'ordre públic, la prevenció dels delictes penals, la protecció de la salut o la moral, o la protecció dels drets i llibertats d'altri."

---

³² Entrada en vigor per Espanya el 27 de juliol de 1977 (BOE núm.103, de 30 d'abril de 1977)

1.1.3.2. Dret a obtenir refugi en condicions dignes

Aquest dret està reconegut en l'àmbit internacional en:

- La Declaració Universal dels Drets Humans (1948)
- El Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966)
- La Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats, de 28 de juliol de 1951 i el Protocol relatiu a l'estatut dels refugiats de 31 de gener de 1967.

Aquest dret inclou:

Dret d'asil i refugi per a tota persona que pot ser considerada com a refugiada "degut a fundats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social u opinions polítiques, es trobi fora del país de la seva nacionalitat i no pot o, a causa d'aquests temors, no vulgui acollir-se a la protecció de tal país.", Art 14 DUDH, Art. 2.1 CV 1951.

D'aquestes situacions i d'altres no previstes explícitament en la convenció, que requereix una adaptació als nous reptes que planteja la societat internacional com la realitat dels desplaçats mediambientals, se'n deriva el dret de la persona a fugir i a obtenir protecció.

Dret a no ser retornat queda prohibida l'expulsió i devolució d'un demandant d'asil o refugi al territori on la seva vida o la seva llibertat perilli per causa dels motius abans esmentats, Art. 33 de la Convenció de 1951 que fixa un principi general fonamental del dret internacional avalat també pel dret consuetudinari: **el principi de non refoulement** (no devolució). Aquest dret no es contempla en el cas dels immigrants en situació administrativa irregular, sinó que entra dins les competències derivades de la política migratòria de l'Estat la facultat de retornar-los, si bé ho haurà de fer amb total garantia del compliment de l'art 13 del PIDCP "solament podrà ser-ne expulsat pel compliment d'una decisió adoptada d'acord amb la llei".

Regulació en l'àmbit europeu:

Prohibició del rebuig en la frontera de les persones que corren risc de persecució o altres greus perjudicis

Protocol núm. 1 al CEDH, art. 4 estableix: "la prohibició de les expulsions col·lectives d'estrangers. Es prohibeixen les expulsions col·lectives d'estrangers".

Protocol núm. 7 al CEDH, art. 1 preveu "Garanties processals en cas d'expulsió d'estrangers 1. Un estranger que resideixi regularment en el territori d'un Estat només en pot ser expulsat en execució d'una decisió presa de conformitat amb la llei i ha de poder a. fer valer els motius que militen contra la seva expulsió; b. fer examinar el seu cas, c. fer-se representar a tal fi davant de l'autoritat competent o d'una o de diverses persones designades per aquesta autoritat"

La Carta Drets Fonamentals de la UE:

Art. 18 recull, per primera vegada en el pla europeu, el dret d'asil "es garanteix el dret d'asil dins del respecte de les normes de la Convenció de Ginebra [...] i de conformitat

amb el Tractat de la Unió Europea i amb el Tractat de Funcionament de la Unió Europea [...]”.

Art 19 preveu: **Protecció en cas de devolució, expulsió i extradició.** 1. Es prohibeixen les expulsions col·lectives. 2. Ningú pot ser retornat, expulsat o extradit a un Estat en el qual es corre el risc de ser sotmès a pena de mort, tortura o altres penes o tractes inhumans o degradants.

Art. 47 estableix el dret autònom a la **tutela judicial efectiva** i a un jutge imparcial quan ha estat víctima de la violació dels drets i llibertats garantits pel Dret de la Unió. Senta els principis d'un judici just. a més, es fixa que: "Es prestarà assistència jurídica gratuïta a qui no disposi de recursos suficients sempre que aquesta assistència sigui necessària per garantir l'efectivitat de l'accés a la justícia."

1.1.3.3. Dret a gaudir sense discriminació dels drets en igualtat de condicions amb les persones de les societats d'acollida

El principi d'igualtat i no discriminació és un principi angular, basal del Dret internacional dels Drets humans i adquireix una rellevància major en la protecció de les persones migrants en tant que promou, front a la tendència inversa de les polítiques estatals, la equiparació entre els nacionals i estrangers en l'exercici dels drets.

Regulació en l'àmbit internacional:

- La Declaració Universal dels Drets Humans (1948): art.1, art. 2, art 7.
- El Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (1966): art. 2; art. 26 que estipula: "Tothom és igual davant la llei i té el dret, sense cap discriminació, a igual protecció de la llei. En aquest respecte la llei ha de prohibir totes les discriminacions i ha de garantir a tothom una protecció igual i efectiva contra qualsevol discriminació per motius de raça, de color, de sexe, d'idioma, de religió, d'opinió política o d'una altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició social." Ara bé no és pot obviar que aquesta disposició entra en col·lisió amb l'art 1.2 i 3 de la Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial (1965) que fixa: "Aquesta Convenció no s'aplicarà a les distincions, exclusions, restriccions o preferències que un Estat part de la Convenció faci entre ciutadans i no ciutadans. 3. Cap de les clàusules d'aquesta Convenció no es podrà interpretar en un sentit que afecti de cap manera les disposicions legals dels Estats part sobre nacionalitat, ciutadania o naturalització, sempre que aquestes disposicions no estableixin discriminació contra cap nacionalitat en particular." En aquest sentit l'Observació General núm 18 del CDH estableix que: "El Comitè observa que no tota diferenciació de tracte constituirà una discriminació, si els criteris per tal diferenciació són raonables i objectius i el que es persegueix és aconseguir un propòsit legítim en virtut del Pacte". Podem deduir, per tant, que el Dret internacional dels Drets humans de que s'ha dotat la Societat internacional contemporània en la seva fase actual d'evolució, permet de forma expressa un cert grau de discriminació que permet als Estats emparant-se en el desigual tracte que concedeixen als immigrants que se troben en el seu

territori en situació administrativa irregulars (coneguts en l'imaginari popular com “el sense papers”)

Per reforçar aquest dret resulta d'una importància cabdal:

- La Convenció internacional sobre els drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars (adoptada per l'Assemblea General en la seva Resolució 45/158, de 18 de desembre de 1990). Aquest instrument jurídic d'especial rellevància per la protecció dels treballadors/es migrants i les seves famílies no ha sigut ratificat per Espanya ni per cap país europeu, tot i que està en vigor des de 2003³³.

Regulació en l'àmbit europeu:

Unió Europea

La Carta Drets Fonamentals de la UE:

Article 1. Dignitat humana. «La dignitat humana és inviolable. Serà respectada i protegida. Es consagra el principi d'igualtat en l'art. 20: «Totes les persones són iguals davant la llei. I en l'art. 21 on es regula el principi de no discriminació. L'art. 22 protegeix la diversitat cultural, religiosa i lingüística.

Regulació en l'àmbit estatal:

La Constitució Espanyola

- El dret a la igualtat com un valor superior i preeminent de l'ordenament jurídic, (art. 1.1) reafirmat per la Jurisprudència del Tribunal Constitucional (STC 8/1983, de 18 de febrer).
- La igualtat intrínsecament unida al valor dignitat humana (art. 10.1)
- L'assumpció de valors superiors presents en la normativa internacional ratificada per Espanya com la llibertat, la igualtat, la justícia, el pluralisme polític que informen al conjunt de drets i llibertats reconeguts en la Constitució (art. 10.2)
- El dret del estrangers a gaudir a Espanya de les llibertats públiques que garanteix el títol present en els termes que estableixin els tractats i la llei (art. 13.1) precepte constitucional que ha estat desenvolupat per LO 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, i pel Reial decret 557/2011, de 20 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament que la desenvolupa.

1.1.3.4. Dret a denunciar i cercar mesures contra el racisme, la xenofòbia i la criminalització de la migració i el refugi

Regulació en l'àmbit internacional:

Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics, de 16 de desembre de 1966, art. 20.2 el qual determina: “ Tota apologia de l'odi nacional, racial o religiós que constitueixi incitació a la discriminació, l'hostilitat o la violència estarà prohibida per la llei”.

---

³³ La Convenció va entrar en vigor el dia 1 d juliol de 2003. A data 15 de juliol de 2018 consta de 52 Estats parts.

El principal instrument jurídic internacional dedicat a combatre la discriminació racial o ètnica és: la **Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial** de 1965, conté una prohibició absoluta de discriminació (art.5).

Obligacions per als Estats Parts (art 2):

a) no incórrer en cap acte o pràctica de discriminació racial contra persones, grups de persones o institucions i a vetllar perquè totes les autoritats públiques i institucions públiques, nacionals i locals actuïn d'acord amb aquesta obligació; b) no fomentar, defensar o donar suport a la discriminació racial practicada per qualsevol persona o organitzacions; c) a prendre mesures efectives per revisar les polítiques governamentals nacionals i locals, i per esmenar, derogar o anul·lar les lleis i les disposicions reglamentàries que tinguin com a conseqüència crear la discriminació racial o perpetuar-la on ja existeixi; d) a prohibir i fer cessar per tots els mitjans apropiats, fins i tot, si les circumstàncies ho exigissin, mesures legislatives, la discriminació racial practicada per persones, grups o organitzacions; e) a estimular, quan s'escaigui, organitzacions i moviments multirracials integracionistes i altres mitjans encaminats a eliminar les barreres entre les races, i a descoratjar tot el que tendeixi a enfortir la divisió racial.»

L'art. 8 de la Convenció crea el **Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial** (CERD), integrat per experts independents, com a òrgan de control del compliment efectiu dels drets regulats en al mateixa. Efectua aquesta vigilància tant a través del mecanisme del *reporting system*, menys coercitiu per l'Estat, com a través de l'examen de les denúncies o **comunicacions dels particulars** que al·leguin ser víctimes d'una violació comesa per un Estat part de les disposicions de la CERD³⁴. El Comitè ha adoptat diverses Recomanacions adreçades als Estats parts a fi d'orientar-los en l'aplicació de la CERD³⁵

Regulació en l'àmbit europeu

Consell d'Europa

El **CEDH en el seu art. 14** estableix la prohibició de discriminació: «El gaudi dels drets i llibertats que reconeix aquest Conveni ha de ser assegurat sense cap distinció, especialment per raons de sexe, raça, color, llengua, religió, opinions polítiques o d'altres, origen nacional o social, pertinença a una minoria nacional, fortuna, naixement o qualsevol altra situació». El Conveni ve complementat pel **Protocol núm. 12**, específic per a la prohibició de discriminació (art. 1) que preveu una prohibició general de la discriminació sense distinció entre els nacionals i els estrangers.

En el marc del Consell d'Europa es va crear, al 1993, la **Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI)**, organisme especialitzat en la lluita contra la

---

³⁴ L'Estat part ha d'haver reconegut la competència del Comitè per rebre i examinar les comunicacions remeses per persones nacionals de l'Estat o que es troben sota la seva jurisdicció

³⁵ Recomanació General núm. 15 de 1993, relativa a l'art. 14 de la Convenció sobre Violència Organitzada basada en l'Origen Ètnic, Recomanació General núm. 31 de 2005, sobre prevenció de la discriminació racial en l'administració i en el funcionament del sistema judicial penal; 4. Recomanació General núm. 34 sobre discriminació racial contra persones afrodescendents; Declaració i Programa d'Acció de Durban de la Conferència Mundial contra el Racisme, la Discriminació Racial, la Xenofòbia i les Formes connexes d'Intolerància de 2001 (31 d'agost - 7 de setembre de 2001, celebrada a Durban, Sud-àfrica) i la Conferència d'Examen de Durban de 2009 (20-24 d'abril de 2009, celebrada a Ginebra, Suïssa)

discriminació, el racisme i la xenofòbia. L'ECRI, a banda del Consell de Ministres del Consell d'Europa, aprova Recomanacions que tot i ser normes de *soft law* tenen especial rellevància atès que són tingudes en compte pel TEDH alhora de fonamentar les seves sentències ³⁶

Unió Europea

- Directiva 2000/43 del Consell, de 29 de juny de 2000, relativa a l'aplicació del principi d'igualtat de tracte a les persones independentment del seu origen racial o ètnic.
- Decisió marc 2008/913/JAI del Consell, relativa a la lluita contra determinades formes i manifestacions del racisme i la xenofòbia mitjançant el dret penal. L'objectiu de la mateixa és garantir que manifestacions greus del racisme i la xenofòbia siguin punibles amb sancions penals efectives, proporcionades i dissuasives en el marc de la UE. Preveu que la motivació racista i xenòfoba ha de ser considerada una circumstància agreujant.
- Resolució del Parlament Europeu sobre l'ascens del racisme i la xenofòbia a Europa, de 21 d'abril de 1993, en la qual el Parlament determina que "el racisme i la xenofòbia fan vacillar «els fonaments de la democràcia, la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals i les tradicions constitucionals comunes als Estats membres»".

L'Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea (FRA), inclou entre els àmbits temàtics d'actuació la lluita contra el racisme i la xenofòbia i contra la intolerància.

L'Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE)

L'OSCE adopta línies d'actuació per tal de promoure la tolerància, lluitar contra la discriminació i els delictes d'odi. Va crear l'Oficina per a les Institucions Democràtiques i els Drets Humans (ODIHR-OSCE) que compta amb una Oficina de Delictes d'Odi (Varsòvia) ³⁷.

Regulació en l'àmbit estatal:

La Constitució espanyola

Prohibició de discriminació (art.14), es tracta d'un dret subjectiu que prohibeix comportaments discriminatoris basats en una multiplicitat de factors entre els quals, si s'interpreta en conjunció amb els art. 10.1 (dignitat humana) i art. 10.2 (valors superiors i universals consagrats en al normativa internacional actual), s'inclou la prohibició de la discriminació basada en el fet de la migració o el refugi; tot i que explícitament l'art. 14 fa referència només als espanyols : "Els espanyols són iguals davant la llei". En els articles 314, 510, 511 i 512 el Codi Penal protegeix el dret fonamental, consagrat a l'art 14 de la CE, a la igualtat i la no-discriminació per raó de naixement, raça, sexe, opinió i qualsevol altre circumstància personal o social.

---

³⁶ Discurs de l'odi - Recomanació R (97) 20 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa, de 30 d'octubre, sobre el discurs d'odi. Recomanació núm. 7 de política general de l'ECRI: Sobre legislació nacional per combatre el racisme i la discriminació racial, de data 13 de desembre de 2002. Recomanació general n° 15 relativa a la lluita contra el discurs d'odi i memoràndum explicatiu, adoptada el 8 de desembre de 2015.

³⁷ Ha realitzat diverses publicacions com: Guia pràctica per a legislacions de delictes d'odi. Guia per a ONG en la prevenció i resposta de delictes d'odi. Guia per a la formació de Forces i Cossos de Seguretat en delictes d'odi. Guia per a la formació de Forces i Cossos de Seguretat en delictes d'odi. Guia pràctica sobre delictes d'odi per a fiscals. Guia per a la recopilació i registre de delictes d'odi.

Regulació en l'àmbit intern:

Llei Orgànica 8/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social

Article 2 ter. Integració dels immigrants

Regulació en l'àmbit autonòmic:

Estatut de Catalunya. Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol: art. 4, art 15.

Obligacions: els poders públics de Catalunya tenen el deure de promoure la igualtat i evitar qualsevol tipus de discriminació en raó de l'origen, la raça, la nacionalitat, el sexe, la religió, la condició social o l'orientació sexual (art. 40. Protecció de les persones i de les famílies i art.41. Perspectiva de gènere)

1.1.3.5. Dret a l'accés efectiu al procediment de protecció internacional

La protecció internacional inclou tant el dret d'asil com la protecció subsidiària.

Regulació en l'àmbit europeu:

Consell d'Europa

Aquest dret està reconegut en l'àmbit europeu en:

- **El Conveni Europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals** (1950). L'article 1 del CEDH obliga als Estats a «reconèixer» que tots els drets del Conveni són aplicables a «tota persona sota la seva jurisdicció». Això inclou als estrangers. En determinats casos, el concepte de jurisdicció es pot ampliar més enllà del territori d'un Estat. En virtut del seu article 1, un Estat que sigui part del CEDH serà responsable de tots els actes i omissions dels seus òrgans, independentment de si aquests són conseqüència del Dret intern o de la necessitat de complir obligacions jurídiques internacionals.
- Art. 3: Prohibició de la tortura Ningú no pot ser sotmès a tortura ni a penes o tractes inhumans o degradants.
- Art.5: Dret a la llibertat i a la seguretat. Tota persona té dret a la llibertat i a la seguretat. Ningú pot ser privat de la seva llibertat, excepte en els casos següents i d'acord amb el procediment establert per la llei.
- Art. 6: dret a un procés equitatiu
- Art. 13 obliga els Estats a concedir un recurs efectiu davant una instància nacional en cas de queixes presentades en virtut del Conveni. Aquest principi de subsidiarietat assigna als Estats la responsabilitat primordial de garantir el compliment dels drets que imposa el CEDH, i deixa com a última instància el recurs davant el TEDH. Els Estats tenen l'obligació internacional de garantir que els seus funcionaris compleixin el CEDH. Tots els Estats membres del Consell d'Europa han incorporat el CEDH a la seva legislació nacional o l'han aplicat de manera efectiva, de manera que els seus jutges i funcionaris han d'actuar d'acord amb les disposicions del Conveni.

- **Protocol Adicional número 4**, art. 2 Llibertat de circulació i art.4 Prohibició de les expulsions col·lectives d'estrangers.
- **Adopció de les mesures provisionals dictades pel TEDH** (art 39 TCDEH) mentre aquest examina l'assumpte, cal que l'Estat s'abstingui de retornar als individus afectats a països on podrien trobar la mort, a tortures o altres maltractaments.

Unió Europea

Des del moment en que la persona ha arribat a la frontera, incloent les aigües territorials i les zones de trànsit, els **Estats membres tenen les següents obligacions**:

Examinar tota sol·licitud de protecció internacional presentada per nacionals de tercers Estats o per persones apàtrides, i que tal sol·licitud sigui examinada per un sol Estat membre en un termini de tres dies laborables o de sis dies si la sol·licitud es presenta davant altres autoritats diferents de les responsables de tal registre; els Estats **a garantir que les persones puguin accedir als procediments** tan aviat com sigui possible i de manera efectiva (art. 6, Directiva sobre procediments d'asil (2013/32/EU)].

En el cas de procediments en frontera, la decisió s'ha d'adoptar com a màxim en un termini de quatre setmanes des de la presentació de la sol·licitud; en cas contrari s'haurà de permetre al sol·licitant que accedeixi al territori de l'Estat (art. 43.2 Directiva sobre procediments d'asil (2013/32/EU)].

Regulació en l'àmbit intern:

Llei Orgànica 8/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social preveu un seguit de garanties jurídiques:

Article 20. Dret a la tutela judicial efectiva

Article 21. Dret al recurs contra els actes administratius

Article 22. Dret a l'assistència jurídica gratuïta

Article 31 bis. Residència temporal i treball de dones estrangeres víctimes de violència de gènere

Article 34. Residència d'apàtrides, indocumentats i refugiats.

Disposició addicional cinquena. Accés a la informació, col·laboració entre administracions públiques i gestió informàtica dels procediments

1.1.3.6. Dret a l'empadronament

Empadronar-se és un dret i una obligació per a tothom, independentment de la seva nacionalitat i de la seva situació administrativa. En el cas de les persones immigrants l'empadronament és un acte administratiu bàsic que obre la porta a l'accés al servei de primera acollida. A partir de l'empadronament són considerats veïns i poden exigir la prestació dels serveis que deriven de les competències pròpies dels municipis.

Regulació en l'àmbit intern:

Llei Orgànica 8/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social

Article 6. Participació pública,. Dret d'incorporació al padró municipal. Tal com preveu en l'apartat 3r: "Els ajuntaments han d'incorporar al padró els estrangers que tinguin el domicili habitual al municipi i han de mantenir actualitzada la informació relativa a aquests."

Resolució de 16 de març de 2015, de la Subsecretaria, per la qual es publica la Resolució de 30 de gener de 2015, de la Presidència de l'Institut Nacional d'Estadística i de la Direcció General de Coordinació de Competències amb les Comunitats Autònomes i les Entitats Locals, sobre instruccions tècniques als Ajuntaments sobre gestió del padró municipal. En virtut de la mateixa el Ajuntaments no poden rebutjar l'empadronament d'un estranger en situació irregular, com determina la mateixa: "L'objectiu d'exigir documentació identificativa en sol·licitar la inscripció en el Padró és exclusivament comprovar que les dades d'identificació (nom, cognoms, número del document, nacionalitat, sexe i lloc i data de naixement) són correctes, amb independència de la situació legal de l'estranger a Espanya. A l'Ajuntament no li correspon realitzar cap control sobre la legalitat o il·legalitat de la residència a territori espanyol de cap dels seus veïns" (Consideracions Generals 2).

Regulació en l'àmbit autonòmic:

Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya.

Article 7. Dret d'accés al servei i titulars. D'acord amb el seu apartat 4rt: "Al territori de Catalunya, el dret d'accés al servei de primera acollida s'inicia a partir de l'empadronament o, si escau, a partir de la sol·licitud d'asil"

Article 14. Obligació, formes de prestació i col·laboració amb relació al servei de primera acollida Els Ajuntaments, en el moment de notificar la resolució que reconeix l'empadronament, han d'informar cada nou veí o veïna del municipi que reuneixi les condicions per a ésser usuari o usuària del servei de primera acollida de l'existència d'aquest servei i de la manera d'inscriure-s'hi. Fora del territori de Catalunya correspon d'informar-ne a les oficines catalanes a l'exterior, directament o per mitjà de la col·laboració que determina la lletra c de la disposició addicional tercera

Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya. Preveu la inscripció al padró. Art. 39.1 Tota persona que visqui a Catalunya resta obligada a inscriure's en el padró del municipi en el qual resideix habitualment.

1.1.3.7. Drets de les víctimes del tràfic d'ésser humans

- **Dret a no ser retornades** a un altre Estat quan hi hagi un risc greu que siguin sotmeses a persecució, tortura o altres formes de maltractaments, principi de **non refoulement**.

Regulat en l'àmbit internacional i regional en el següents instruments jurídics:

Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment dones i nens, que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional ³⁸, la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951 (art. 33), Pacte Internacional dels Drets Civils i Polítics (art. 7), Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (art. 3.1); Conveni de Drets del Nen (art. 22) Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (art. 40.4); Conveni Europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals (art. 3); Carta dels Drets fonamentals de la Unió Europea (arts. 4 i 19.2); Conveni europeu sobre Extradició (art. 3.2); Convenció de l'OUA per la qual es regulen els aspectes específics de problemes dels Refugiats a l'Àfrica (art.2.3); Convenció Americana de Drets Humans, Pacto de Sant José (art. 22.8)³⁹

- Dret a sol·licitar i obtenir asil i a tenir accés a procediments d'asil justos i eficaços, independentment de com van entrar, de l'ús de documents de viatge falsos o de la seva disposició a prestar declaració contra els seus explotadors

Regulat en l'àmbit internacional i regional en el següents instruments jurídics:

Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment dones i nens, que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional (Protocol de Palerm) (art. 14); Convenció sobre els Refugiats de 1951 (arts. 31 i 33); Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (art 14); Carta de la UE (art. 18); Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (art. 40.4); Informe explicatiu del Conveni del Consell d'Europa contra el Tràfic, art. 40: "el fet de ser víctima de tràfic d'éssers humans no pot impedir el dret de sol·licitar i obtenir asil, i les membres han d'assegurar que les víctimes de tracta tinguin accés adequat a procediments d'asil justos i eficaços" ⁴⁰

- Dret de les dones i els menors objecte de tracta amb fins de prostitució forçosa o d'explotació sexual ha ser considerats refugiats quan el seu Estat no vol o no pot proporcionar protecció contra aquests danys o amenaces de danys (ACNUR, Directrius sobre la persecució per motius de gènere, 2002 ; CEDAW, Recomanació General núm. 19 sobre la violència contra la dona; CEDAW: "Els Estats parts han d'adoptar totes les mesures

---

³⁸ Entrada en vigor per Espanya el 25 de desembre de 2003 (BOE núm. 296, de 11 de desembre de 2003). L'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte, en 2010, va adoptar el Marc Internacional d'Acció per a l'aplicació del Protocol contra el tràfic de persones per a l'aplicació efectiva del Protocol contra el tràfic de persones es va adoptar un instrument d'assistència tècnica que facilita als Estats membres de les Nacions Unides l'aplicació del Protocol contra el tràfic de persones.

Article 14 Clàusula de salvaguarda 1. Res del que disposa aquest Protocol afecta els drets, obligacions i responsabilitats dels Estats i les persones d'acord amb el dret internacional, inclosos el dret internacional humanitari i la normativa internacional de drets humans i, en particular, quan siguin aplicables, la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951 i el seu Protocol de 1967, així com el principi de non-refoulement consagrat en aquests instruments.

³⁹ En aquest mateix sentit: ACNUDH, Principis i Directrius recomanats, Directriu 1.6: "Assegurar-se que les lleis, les normes, els programes i les activitats de lluita contra el tràfic de persones no afectin el dret de tots, incloent les víctimes de tracta, de demanar i obtenir asil de conformitat amb les normes internacionals sobre els refugiats i, en concret, mitjançant l'aplicació efectiva del principi de no devolució " ACNUDH, Principis i Directrius recomanats, Directriu 2.7: "Garantir que hi hagi procediments per acceptar i estudiar les sol·licituds d'asil formulades tant per víctimes de tracta, com per aquelles víctimes de tràfic il·lícit d'immigrants i que el principi de no devolució es respecti i faci valer en tot moment ".

⁴⁰ ACNUDH, Principis i Directrius recomanats, Directrius 1.6 i 2.7; ACNUR, Directrius sobre tracta, pàr. 45-50; l'Agenda per a la Protecció de l'ACNUR, 2003).

apropiades, incloses les legislatives, per suprimir totes les formes de tràfic i explotació de la prostitució de les dones" (art. 6). Preàmbul de la Directiva de la UE: "la present Directiva reconeix l'especificitat del fenomen del tràfic en funció del sexe i el fet que les dones i els homes són, sovint, objecte de tràfic amb diferents finalitats" (Considerant 3)

- **Dret a una repatriació que tingui degudament en compte la seguretat d'aquesta persona**, així com l'estat de qualsevol procediment legal relacionat amb el fet que la persona és una víctima del tràfic, i preferentment de forma voluntària

Regulat en el Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment dones i nens, que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional (art.8.2); Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (art. 16.2)⁴¹;

- **Dret a assistència i protecció** a les víctimes del tràfic de persones.

Regulat en l'àmbit internacional i europeu: en el Protocol per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic de persones, especialment dones i nens, que complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional (art.6); Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (art. 10: Identificació de les víctimes (art. 11, Protecció de la vida privada, art. 12: Assistència a les víctimes, art. 13; Període de recuperació i de reflexió) Directiva 2011/36/ UE (art. 11).

- **Dret a rebre un tractament diferenciat**

Regulat en l'àmbit estatal regulat en: Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària (art. 46)

Regulat en l'àmbit autonòmic: Protocol de protecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans a Catalunya de 17 d'octubre de 2013 (punt 4, punt 5, punt 8)

- **Dret a no patir una victimització secundària** (o revictimització)

Regulat en l'àmbit europeu en la Directiva 2011/36/ UE (art. 12.4)

- **Dret a ser informades sobre la possibilitat de rebre protecció internacional en un idioma** que compreguin i d'una manera sensible a l'edat i al gènere

Regulat en l'àmbit internacional i europeu en: Protocol de Nacions Unides contra el Tràfic (art. 6.3 ; Directiva 2011/36/ UE del Parlament Europeu i de Consell de 5 abril de 2011 relativa a la prevenció i lluita contra el tràfic d'éssers humans i a la protecció de les víctimes i per la qual se substitueix la Decisió marco 2002/629 / JAI del Consell (art. 11.5, art. 11. 6), l'assistència prestada inclourà "serveis de traducció i interpretació en el seu cas"; Conveni del Consell d'Europa sobre el Tràfic (art. 12.1)⁴².

- **Dret a assessorament jurídic i a assistència lletrada gratuïta** durant tot el temps que durin les accions penals, civils o d'una altra índole que es posin en marxa contra els autors del tràfic, incloent l'obtenció d'una indemnització.

---

⁴¹ ACNUDH, Principis i Directrius recomanats, (directriu 6.7)

⁴² Principis i Directrius recomanats de ACNUDH, (Directriu 6.5).

Regulat en l'àmbit europeu en: Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (art . 15.2)⁴³

- **Dret a rebre un permís de residència**, quan es donin un o dos dels dos supòsits següents:

a) l'autoritat competent considera que la seva estada és necessària a causa de la seva situació personal;

b) l'autoritat competent considera que la seva estada és necessària a causa de la seva cooperació amb les autoritats competents per als fins de la investigació o de les accions penals.

Regulat en l'àmbit europeu en: Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (art. 14); Directiva del Consell 2004/81/CE, de 29 d'abril de 2004,.

Expedició d'un permís de residència a nacionals de tercers països que siguin víctimes de tràfic d'éssers humans o hagin estat objecte d'una acció d'ajuda a la immigració il·legal, i que cooperin amb les autoritats competents (art. 6 i art.8)

- **Dret a presentar les seves opinions i preocupacions en les fases corresponents del procés penal.**

Regulat en l'àmbit internacional en: la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional (art. 25); Protocol de les Nacions Unides contra la tracta (art.6) 44

- **Drets dels menors víctimes de tràfic d'éssers humans a rebre una ajuda específica, suport i protecció als menors víctimes de tràfic.**

Regulat en l'àmbit europeu en: la Directiva 2011/36/ UE (art.13, 14, 15 i 16)

Regulat en l'àmbit estatal regulat en: Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària (art. 47, art. 48).

Regulat en l'àmbit autonòmic: Protocol de protecció de les víctimes de tràfic d'essers humans a Catalunya de 17 d'octubre de 2013 (punt 9).

1.2. Dificultats que tenen els col·lectius vulnerables per al gaudi dels drets (especial referència a les afectacions més importants)

Els col·lectius més vulnerables són:

- **Les persones en situació administrativa irregular** com són:

- Els sol·licitants d'asil als quals se'ls ha denegat l'estatut de refugiat i es troben en una situació d'irregularitat sobre vinguda, en particular, els casos en que s'ha tramitat un procediment d'urgència sense notificació, atès que la persona que fins aquell moment estava dins d'un programa d'acollida, es queda de sobte en una situació de

⁴³ ACNUDH, Principis i Directrius recomanats (Principi 9 i directriu 9.3)

⁴⁴ ACNUDH, Principis i Directrius recomanats, directriu 4).

desemparament i amb un fort impacte emocional i psicològic sense esperar-s'ho. Aquest fet suposa una doble victimització; davant d'aquest fet algunes entitats, com Creu Roja, els mantenen el servei d'atenció psicològica i jurídica durant un mes.

- Els immigrants que romanen a l'Estat espanyol després de no ser possible la seva expulsió del país (en aplicació de la Directiva de retorn, art. 6 hi ha persones "inexpulsables").

Tots ells es queden en un "llimbs" jurídic, desproveïts de drets: no tenen dret a residència, no tenen dret al treball, en algunes comunitats tampoc tenen dret a l'assistència sanitària. Això els avoca a una situació de marginalitat, d'exclusió, de gran sofriment, de persecució, de detencions contínues, que deriva en problemes de rebuig social i fa impossible la integració. Alemanya ha regulat una figura de l'exempció temporal d'expulsió, procediment "Duldung" que els garanteix uns drets bàsics mínims.

Dins d'aquest col·lectiu de persones en situació administrativa irregular ("sense papers") hi han grups especialment vulnerables per trobar-se més exposats a l'abús i l'explotació laboral com són: els i les treballadores de la llar que se dediquen a feines de cura de les persones i servei de neteja, els treballadors agrícoles, en particular, els temporers molts dels quals són, a més, potencials sol·licitants d'asil, el personal de cuina en l'àmbit de l'hostaleria.

- **Els menors i, en particular, els menors no acompanyats (MENA)**⁴⁵ (vegeu també informe sobre els Drets dels infants)

Es tracta d'un fenomen migratori en continu ascens, el volum d'arribades es multiplica i els serveis socials no han estat preparats per atendre'ls, la qual cosa fa que acabin en un CIE, o se'ls aculli en establiments no adequats per ells (per ex. en centres salut mental infantojuvenil i d'adults) o fins i tot es trobin al carrer. Aquest fet contribueix al desemparament i a la seva revictimització atès que provenen de situacions enormement complexes, en el seu periple migratori, la majoria han suportat un alt risc i carreguen una motxilla vital marcada per la tensió i la violència.

L'Estatut de Catalunya (l'article 166.3.a) estableix la competència exclusiva en matèria de protecció de menors, que inclou, en tot cas, la regulació del règim de la protecció i de les institucions públiques de protecció i tutela dels menors desemparats, en situació de risc i dels menors infractors, respectant en aquest darrer cas la legislació penal.

Fins l'octubre de 2017 la Fiscalia de Menors, abans que actués la DGAIA, derivava els MENAS que arribaven a calabossos sense llum i privats de llibertat, tractats com a delinqüents sense ser-ho⁴⁶.

---

⁴⁵ El Departament calcula que aquest 2018, la xifra de menors no acompanyats (MENA) que arriben a Catalunya, es duplicarà, respecte la de l'any passat, en què es va arribar a pràcticament els 1.500 joves. Font: DGAIA. L'Administració de la Generalitat, mitjançant el departament competent en matèria de protecció dels infants i els adolescents i d'acord amb l'article 166.3.a de l'Estatut de Catalunya, l'art. article 43 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, ha de prestar el servei de primera acollida en relació als infants i adolescents immigrants sense referents familiars.

⁴⁶ Informe del Fiscal delegat de menors de Barcelona, Francisco Tabuenca, a la DGAIA.

La DGAIA ha de protegir-los des del moment en què són localitzats, no és una tasca ni dels Mossos ni de la Fiscalia, però hi ha una inadaptació dels recursos de la Generalitat a les necessitats i expectatives d'aquests menors. A banda cal preveure solucions perquè un cop complerts els 18 anys, quan perden la tutela de la DGAIA, no es quedin desemparats i tinguin accés a pisos assistits.

- Les **víctimes del tràfic d'éssers humans**, una de les principals dificultats rau en la seva identificació com a víctimes de tràfic, pas indispensable per a accedir als drets dels quals són titulars. El personal dels cossos policials, en moltes ocasions, no ha rebut cap mena de formació específica al respecte i s'ha constatat per part de diferents entitats que moltes d'aquestes víctimes acaben invisibilitzades i tancades en CIE on els traficants de persones segueixen exercint control sobre elles a través de visites, comunicacions telefòniques o presència de dones que formen part de la xarxa. En aquesta situació resulta enormement complicat que s'obrin, comptant que hi hagi intèrprets que no sempre n'hi ha suficients, i aportin informació coherent, completa i fiable sobre la qual fonamentar la seva sol·licitud d'asil, més quan .

2. Identificació de les entitats o moviments socials que han treballat sobre aquest col·lectiu a casa nostra

- Accem
- Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants a Catalunya
- Associació Catalana per a la Integració d'Homosexuals, Bisexuals i Transexuals Immigrants
- Associació d'Educadors i Educadores en Drets Humans
- Associació Romanesa de Catalunya - ASOCROM
- Associació Reintegra
- Associació de Dones Xineses a Catalunya
- Associació Mujeres Pa'lante
- Associació Cultural Mediterrània de l'Hospitalet
- Creu Roja Espanyola a Catalunya
- Càritas Diocesana
- Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat – CCAR
- Comitè Català de l'Acnur
- Coordinadora d'Associacions Senegaleses de Catalunya
- ECAS - Entitats Catalanes d'Acció Social
- Federació Catalana d'Entitats Pakistaneses
- Fundació SER.GI
- Federació d'Entitats Llatinoamericanes de Catalunya - FEDELATINA
- La Llum del Nord - Associació per a la Ciutadania i la Cooperació
- Sicar cat
- SOS Racisme Catalunya
- Stop Mare Mortum
- Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
- Unicef

3. Estat actual del reconeixement i de la implementació dels drets més rellevants d'aquest col·lectiu a Catalunya.

3.1. Elements de compliment efectiu del dret a Catalunya (legislació, polítiques públiques, etc.)

Marc polític

- **Pacte Nacional per a la Immigració** (19 de desembre de 2008)

- **Pla de Ciutadania i de les Migracions** (2017-2020)⁴⁷ ha estat concebut com "l'instrument de planificació del Govern de Catalunya en l'àmbit de les polítiques de ciutadania i de les polítiques d'acollida i integració". Es fonamenta en els conceptes de la interacció, la inclusió, la diversitat i la pertinença i s'organitza en 4 grans eixos.

- **Pla de protecció internacional a Catalunya (2015-2019)** estableix les mesures i activitats per a la protecció internacional: dret d'asil, refugi i protecció subsidiària. S'estructura en els quatre eixos següents:

Primer eix: Interacció en una societat diversa i cohesionada. Conté les actuacions encaminades a assolir un model de convivència basat en la igualtat, la interacció, el reconeixement de la diversitat i la creació de sentit de pertinença i valors compartits

Segon eix: Inclusió social de totes les persones amb independència del seu origen. Agrupa les accions per a la igualtat, és la base material en la qual descansa el primer eix. L'èxit educatiu per a tothom, la igualtat d'oportunitats en el treball i l'equitat en l'accés als serveis públics.

Tercer eix: Acollida i inclusió de les persones refugiades que arriben a Catalunya, recull actuacions en matèria de refugi.

Quart eix: Gestió integral de les polítiques de ciutadania i migracions, tracta de les eines i gestió de la mobilitat

- **Protocol de Protecció de les Víctimes de Tràfic d'Éssers Humans a Catalunya** de 17 d'octubre de 2013 que en el seu punt 9 contempla les actuacions específiques en cas de víctimes menors d'edat i la resta d'instruments com el Capítol IV sobre Menors estrangers en situació de risc: mesures de prevenció de la tracta d'éssers humans i contra la utilització de menors del Protocol Marc sobre determinades actuacions en relació amb els Menors Estrangers No acompanyats publicat per Resolució de 13 d'octubre de 2014 (BOE núm. 251 de 126 d'octubre de 2014).

Marc normatiu

- **Estatut d'Autonomia de Catalunya** (2006): art. 138, 1, a), b) c) i d), art 138.2, art 138.3; art. 35.4; art. 42.6
- **Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades** a Catalunya.

---

⁴⁷ Acord GOV/130/2017, de 19 de setembre, pel qual s'aprova el Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020.

- Llei 14/2010, de 27 de maig, **dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència**.
- Decret 264/2016, de 21 de juny, de la **Comissió Mixta Paritària** Generalitat - Ens Locals en matèria d'immigració estrangera, apatridia, protecció internacional i retorn
- Decret 150/2014, de 18 de novembre, **dels serveis d'acollida** de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya
- Decret 86/2008, de 15 d'abril, de la **Taula de Ciutadania i Immigració**
- Decret 125/2001, de 15 de maig, de la **Comissió Interdepartamental** d'Immigració i del seu Consell Assessor
- Llei 14/2017, del 20 de juliol, de la renda garantida de ciutadania. Disposició addicional quarta. **Dret dels refugiats a la renda garantida de ciutadania**

Titulars d'obligacions:

La Generalitat

Estatut d'Autonomia. La competència de la Generalitat es fonamenta en diversos títols en què la competència és exclusiva. El primer és la competència exclusiva en matèria de primer acolliment de les persones immigrades, fixat per la lletra a de l'article 138.1 de l'Estatut d'autonomia. S'han d'esmentar altres competències exclusives, com ara la de l'ús del català o la de serveis socials, establertes, respectivament, pels articles 143.1 i 166.1 de l'Estatut. En relació a la competència de serveis socials, l'article 14.3 de la Llei d'estrangeria reconeix el dret d'accés als serveis socials bàsics a totes les persones estrangeres, com a titulars, sense exigir-los, per tant, la condició de residents.

Obligacions:

- **Primer acolliment** de les persones immigrades, que inclou les actuacions socio sanitàries i d'orientació.
- Desenvolupar **la política d'integració** social i econòmica de les persones immigrades en el marc de les seves competències.
- Vetllar per la participació social.
- Establir un marc de referència (via llei) per a l'acolliment i la integració de les persones immigrades.
- La **promoció i la integració de les persones retornades i l'ajuda** a aquestes, i l'impuls de les polítiques i les mesures pertinents que en facilitin el retorn a Catalunya.

Els governs locals

Els governs tenen competències pròpies per al foment de les polítiques d'acolliment dels immigrants. La regulació i la prestació dels serveis d'atenció a les persones, dels serveis socials públics d'assistència primària i foment de les polítiques d'acolliment dels immigrants. (art. 84.2.m Estatut d'Autonomia)

Article 21 Competències dels ens locals 1. Els ens locals poden prestar el servei d'acollida a qualsevol persona que estigui empadronada al municipi.

3.2. Mancances detectades/graus d'incompliment

Consideracions generals

- Cal portar a terme **polítiques d'integració no d'assimilació**.
- La **integració** no ha de ser unidireccional, és a dir, una política que només posa el focus en la població migrant sinó que ha de ser **bidireccional** aplicada a la societat atès que és la societat qui integra, no les entitats i per això se li han de donar eines a través d'un tractament transversal de la integració amb polítiques actives que afavoreixen la **inclusió** primer pas per tal d'aconseguir la **cohesió** social i comunitària.
- **Sense drets no pot haver-hi integració**.
- Les entitats que treballen amb la població migrant coincideixen en assenyalar que una **bona part de la societat no està sensibilitzada** sobre els drets d'aquests col·lectius i en la seva actuació quotidiana en l'atenció a aquest col·lectiu constaten un elevat percentatge de racisme (dels particulars en la recerca d'habitatge, de les empreses en la recerca d'ocupació, en les gestions davant les entitats bancaries que rebutgen als refugiats com a clients a no ser que vagin acompanyats per un/a treballador/a de l'entitat social).

Relatives a la inserció social

- Segons dades del *Plan nacional para la inclusión social del Reino de España* (2014) un de cada dos migrants, nacionals de tercers països no pertanyents a la Unió Europea, corre el **risc de viure en la pobresa i / o de ser objecte d'exclusió social**. El 2015, aquesta xifra va augmentar a 65,9 per cent per als homes i al 58,5 per cent per a les dones (en comparació del 28,7 per cent per als homes espanyols i amb el 28,4 per cent per a les dones espanyoles). Els migrants van esmentar les dificultats lingüístiques (el 30 per cent), la discriminació social (el 15,6 per cent), les diferències culturals (el 13,6 per cent), l'actitud tancada dels nacionals espanyols (el 11,2 per cent) i la discriminació en l'àmbit laboral (10 per cent) com a principals obstacles per a la integració. Aquestes dades posen de manifest que plans d'acció per a la integració indicats anteriorment són millorables i haurien d'aportar resultats més satisfactoris. La inserció social sense un **reconeixement de drets** en igualtat de condicions amb la resta de la població és enormement difícil per les persones immigrants i invisible per aquelles que es troben en situació administrativa irregular per tant, cal garantir els drets de la població immigrant independentment de la seva situació administrativa. Catalunya, dins l'àmbit de les seves competències ha de millorar l'accés de les persones immigrants als seus drets.
- L'Índex de polítiques d'Immigració i integració (MIPEX) identifica **l'àmbit de l'educació com el principal punt feble** de les polítiques d'integració espanyoles⁴⁸. En el cas de

---

⁴⁸ Pel que fa a la integració en l'àmbit de l'ensenyament, els alumnes nascuts a l'estranger (el 8,4 per cent dels nens de 15 anys el 2012) poden accedir legalment a tots els tipus d'escola, però a molts se'ls proporciona únicament suport limitat a l'aprendre espanyol i altres llengües oficials i posar-se al dia a nivell acadèmic. La

Catalunya, un recent estudi posa de manifest en relació als alumnes pertanyents a la Segona Generació d'immigrants el següent: "els nivells de fracàs escolar mesurats per l'obtenció del grau d'ESO, i la distància que els separa dels resultats de la població autòctona són insostenibles (..) Cal una actuació especial i urgent sobre la matèria (..) s'haurà de sospesar la inclusió de mesures de discriminació positiva dels col·lectius més afectats, no només sobre els alumnes, sinó sobre l'entorn comunitari i territorial on resideixen aquests infants i on s'ubiquen els centres escolars."⁴⁹

Relatives a l'ocupació

La població activa estrangera pateix una **major precarietat laboral** que la de nacionalitat espanyola:

- el **treball temporal afecta molt més a la població activa estrangera** i, al contrari que en el cas de la població espanyola, en el cas de la població estrangera afecta més als homes que a les dones⁵⁰
- existeix un percentatge d'**ocupació estrangera irregular** (3% a l'any 2016)⁵¹
- la **taxa d'atur estranger (22%)** continua **doblant la nacional** (10,5%)⁵²
- Es donen casos d'**explotació laboral** que ratllen la situació d'esclavitud i l'existència de xarxes de **tràfic de persones**. Aquesta és una realitat que pateixen les persones immigrants o bé perquè tenen la necessitat de mantenir un contracte durant un període determinat per a poder renovar la seva autorització de residència o bé perquè es troben en situació administrativa irregular i, això els comporta una gran indefensió que, a més tenen por a denunciar pel risc d'expulsió i s'hi afegeix una manca de confiança amb les institucions. Dins la població migrada els col·lectius més exposades a l'abús i l'explotació laboral són: les treballadores de la llar, els que se dediquen a feines de cura i els treballadors agrícoles, en particular, temporers molts dels quals són a, a més, potencials sol·licitants d'asil que ratllen la situació d'esclavitud⁵³.

---

meitat dels immigrants d'Espanya no tenen qualificacions o el nivell d'aquestes últimes és molt baix, i el 40 per cent només té aptituds d'alfabetització bàsica. El 44, 2 per cent dels nacionals de tercers països deixen l'escola a una edat primerenca (el 25,7 per cent a la UE-28), mentre que només el 17,7 per cent finalitza l'educació superior (el 30,2 a la UE-28). INFORME DE LA ECRI SOBRE ESPAÑA (quinto ciclo de supervisión) Adoptado el 5 de diciembre de 2017. Publicado el 27 de febrero de 2018, pàg. 33

⁴⁹ BAYONA, Jordi i DOMINGO, Andreu: "El fracàs escolar dels descendents de la immigració a Catalunya: Més que una assignatura pendent". Perspectives Demogràfiques, Centre d'Estudis Demogràfics, juliol 2018, núm. 011,

⁵⁰ La taxa de temporalitat es de 39,1% en el cas dels homes estrangers mentre que en el cas del homes espanyol és del 19,4%. I en el cas de les dones estrangeres és del 30,3 front al 20,3 de les espanyoles. Consultar: GARRELL BALLESTER, D; BERTRAN BRUGUERA, C. Centre d'Estudis i Recerca Sindical SERES, CCOO: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017. Treballadores de la llar estrangeres.

⁵¹ Mentre el total de població ocupada estrangera, el 4t trimestre del 2016, era de 407.200, els afiliats estrangers a la Seguretat Social a desembre del 2016 era de 395.293. Això significa que hi havia 11.907 ocupats que no estaven afiliats a la Seguretat Social. Aquesta diferència entre ocupats/des i afiliats/des en alta a la Seguretat Social suggereix un percentatge d'ocupació estrangera irregular del 3,0 % al finalitzar l'any, 1,7 punts per sota de la diferència que hi havia l'any anterior. *Ibidem* pàg.37

⁵² Observatori del Treball i Model Productiu Col·lectius socials Butlletí de població estrangera i mercat de treball 1r trimestre de 2018 Data d'actualització: 01/06/18

⁵³ Consultar: Garrell Ballester, D; Bertran Bruguera, C. Centre d'Estudis i Recerca Sindical SERES, CCOO: Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2017. Treballadores de la llar estrangeres, pàg. 29

Respecte a la població refugiada es constaten diversos **obstacles vinculats a la targeta vermella provisional** (feta de cartolina) que identifica els sol·licitants d'asil:

- La resolució a la sol·licitud d'asil no sempre arriba als 6 mesos de formular la petició de protecció internacional com estipula la llei (de vegades triga 1, 2 anys o més). Encara que a partir dels 6 mesos la targeta vermella porta associat un permís de treball, la provisionalitat de la targeta que es renova per 3 o 6 mesos planteja moltes dificultats.
- Desconeixement de la seva situació jurídica i documental que provoca desconfiança per part dels ocupadors per contractar a sol·licitants d'asil ("la targeta vermella").
- Impossibilitat d'inscripció a l'INEM de sol·licitants d'asil durant els 6 primers mesos per accedir a cursos de formació gratuïts. Influència al seu torn en l'antiguitat d'inscripció.
- Amb la targeta vermella no es pot obtenir el carnet de conduir que és molt important per a accedir a molts llocs de treball.
- La **manca de comunicació i coordinació** entre l'actuació de l'Estat i la de les CCAA i ajuntaments per planificar i optimitzar l'ús dels recursos habitacionals provoca disfuncions derivades del desconeixement del programa existent i els recursos estatals disponibles per part de les entitats locals i regionals per evitar duplicitat d'oferta en matèria d'habitatge. Dificultats per a les administracions locals i regionals a l'hora de gestionar les seves pròpies competències en matèria d'habitatge per al col·lectiu de persones refugiades. Tot en conjunt: **dificulta l'accés a l'habitatge** a lo qual s'hi afegeix la reticència del arrendadors en el mercat lliure. Les organitzacions socials topen amb moltes dificultats a l'hora d'accedir a habitatges per acollir els refugiats en el marc de la primera fase del programa estatal d'acollida i integració, com per als sol·licitants d'asil i refugiats en segona i successives fases per al accés al lloguer directe.
- La integració d'aquestes persones a la societat és incompatible amb l'existència de Centres d'Internament, que tenen una funció carcerària i encarnen el racisme institucional promogut per una política basada en la discriminació per raons de "seguretat" pública.
- Cal anar en compte a que la **intervenció específica** que necessiten les persones refugiades per l'experiència traumàtica que hi ha darrera la seva fugida, no vagi en detriment de l'atenció a la població immigrant.
- **Taxes** per d'obtenció dels permisos de residència i treball de la població en situació irregular per a portar a terme un procés per regularitzar-se o mantenir el permís de residència (Informe adequació de l'habitatge per a la reagrupació familiar. Informe adequació d'habitatge per a la renovació de residència per a la reagrupació familiar) i taxes laborals que hauria de satisfer l'empleador i no ho fa i van a càrrec del migrant.
- La manca de competència lingüística té moltes derivades dificulta les relacions socials i en particular la inserció laboral.
-
- Les associacions d'immigrants perden força perquè la majoria es ceneixen a fer activitats de caràcter cultural donat que són gairebé les úniques que obtenen finançament públic.

4. Mesures proposades per tal d'assolir l'efectivitat del dret

4.1. En l'àmbit de la cultura i l'educació

- **Educació per a la ciutadania / sensibilització.**

Fomentar una cultura de pau, basada en el respecte al principi d'igualtat, que ha d'estar present en els *curricula* de tots els nivells educatius començant des de les escoles bressol. L'objectiu és evitar una percepció hostil de l'alteritat, encarnada en la persona migrant, que prové d'una cultura, religió diferent, i que porta a les col·lectivitats humanes i polítiques a relacionar-se des de la lògica de la incompatibilitat que condueix a la confrontació i, en ocasions, a la criminalització del col·lectiu. Actualment aquesta sensibilització i educació per a la ciutadania **no té un caràcter institucionalitzat** en un doble sentit: d'una banda, si l'escola, o l'institut no estan "sensibilitzats" aquesta tasca no es fa, depèn per tant de les persones que configuren la direcció del centre i, per altra banda, sol consistir en una xerrada esporàdica i no està integrada de manera transversal en els plans d'estudi.

- **Incrementar el coneixement** el més real i aproximat possible sobre la migració a partir d'un anàlisi rigorosa amb dades quantitatives i contrastades sobre els efectes econòmics, demogràfics, socials, sanitaris de la migració i donar-les a conèixer. Amb la finalitat de remoure estereotips sustentats en rumors, "bulos", alguns dels quals s'estenen i van calant en l'imaginari col·lectiu.

-

- **Posar en valor la diversitat** com un element que caracteritza la nostra societat i que encara esdevindrà més estructural amb l'increment de població migrant. Fer una tasca pedagògica a la ciutadania a través de xerrades, activitats que propiciïn el coneixement mutu per tal d'aprendre a relacionar-se des d'una altra lògica que és la de comprensió i cooperació entre persones i col·lectivitats. La Generalitat, amb sintonia amb els ens locals, ha de crear espais on es pugui produir aquesta encontre intercultural, fonamentat en la idea de unitat en la diversitat.

- Cal fer una **major inversió en educació** per tal de que els nens i nenes d'origen immigrant per fer realitat la igualtat d'oportunitats i evitar a mig i llarg termini l'exclusió social i el desarrelament. Algunes de les mesures concretes a adoptar són les següents:

- **Incrementar el nombre de places** d'educació infantil (0 a 6 anys).

- En l'educació obligatòria: Es necessari que es tornin a posar en marxa **aules d'enllaç**, d'acollida amb mediadors culturals, ja que els menors van arribant al llarg del curs i necessiten suport.

- Remoure les dificultats en l'accés a beques escolars per a les persones en necessitat de protecció internacional, especialment mentre són sol·licitants d'asil.

- Crear aules de reforç, preveure un sistema de **suport personalitzat**.

- Igualment cal invertir en **alfabetització d'adults**: necessiten un recolzament especial per aprendre la llengua, en particular les dones provinents de Marroc i de països subsaharians necessiten també d'intercanvi informal a fi de superar l'aïllament social i com a eina bàsica per l'ocupació.

- Facilitar l'accés als diferents nivells educatius al col·lectiu de refugiats (inclosos els sol·licitants d'asil) com a col·lectiu en risc de marginació. Així com **preveure beques que els permetin seguir estudis universitaris**, la major part del col·lectiu de refugiats no té recursos per sufragar-los estudis universitaris i els que es troben en edat laboral, solen tenir pressió per mantenir les seves famílies.

4.2. En l'àmbit de l'ocupació i la sanitat

- Facilitar l'accés al treball i en condicions dignes: implementar **accions positives** per tal de **millorar la taxa d'ocupació** i sobretot les **condicions de treball** del col·lectiu migrant.
- Cal adoptar mesures per fomentar l'ocupabilitat de la població refugiada atès que sinó es troba sotmesa a una situació d'absoluta dependència dels ajuts públics:
  - Fer una tasca de sensibilització i **informació a les empreses** / empresaris sobre el que és un refugiat o un sol·licitant d'asil.
  - Habilitació de punts d'informació (*focal points*) en el servei d'ocupació i altres serveis públics freqüentats per sol·licitants d'asil i refugiats on hi hagué **personal format** en temes d'immigració i protecció internacional.
- Incrementar les **inspeccions de treball** per detectar situacions d'explotació laboral, inclosos els domicilis particulars on hi han persones migrants dedicades a la cura de persones i als treball de la llar en regim d'esclavatge.
- Garantir el **principi d'universalitat** com a pilar bàsic del **sistema sanitari** per tal d'evitar l'exclusió sanitària.
- Fer formació al col·lectiu sanitari per dotar-los de majors coneixements per tal d'evitar que en el tracte i en els seus informes mèdics efectuïn algun tipus de discriminació (per exemple, hi ha formularis d'informes mèdics, en alguns hospitals, en els quals un dels ítems és la raça en casos en els quals aquest element és totalment irrellevant) i, si és necessari, **sancionar la mala praxis** professional

4.3. En l'àmbit de l'acollida dels refugiats i la integració social dels migrants

- Cal un compromís ferm amb les polítiques actives d'inclusió dotant-les dels **recursos financers** necessaris.
- Enfortir la col·laboració interdepartamental de la Generalitat, amb els municipis que han adoptat Plans d'acollida i la ciutadania en el marc del Programa Català de Refugi aconseguint:
  - Reforçant la xarxa de **ciutat-refugi** creada per diversos municipis en constatar la insuficiència del pla estatal. La xarxa ofereix "un espai de coordinació per compartir estratègies, fer-se consultes i donar-se suport, es reuneixen periòdicament per millorar l'atenció als refugiats.
  - Posant recursos a disposició com habitatges.
  - Fixar **protocols de coordinació** entre administracions i **canalitzar les iniciatives d'acollida de particulars**. Posar en valor, acompanyar i potenciar el teixit popular

existent a Catalunya a favor de l'acollida i eixamplar-lo a fi de crear un estat d'opinió general al respecte amb l'objectiu d'evitar que forces polítiques que sustenten el seu ideari en el rebuig i l'estigmatització del migrant puguin fer-se amb el poder com està succeint a diversos països europeus.

- Un cop finalitzat el suport del pla d'acollida valorar de forma individualitzada (valorant consideracions de gènere i possibles vulnerabilitats) la necessitat d'establir **plans de continuïtat** complementaris que acompanyen els recursos habitacionals, sufragar-se un habitatge està directament vinculat a tenir una ocupació.
- Reforçar la Taula de Ciutadania i Immigració garantint una representativitat territorial. Abordar la situació dels menors no acompanyats, establir un òrgan de caràcter tècnic i fixar un Pla d'actuació específic sobre els MENA.
- Elaborar un **Pla integral** (perspectiva holística), de conjunt, amb una mirada en l'immediat però sobretot a llarg termini, que compregui l'àmbit de la salut, l'educació, l'ocupació, l'habitatge i els serveis socials i garanteixi una acció coordinada amb una visió de conjunt entre les mesures que s'adopten des dels diferents nivells de l'administració que tenen competències, per evitar disfuncions, i els actors socials. Preveure canals de **participació dels migrants** en la concepció, articulació, posada en marxa i desenvolupament del mateix, atès que es constata que poques vegades se'ls consulta.
- Facilitar l'accés de les persones en situació administrativa irregular als serveis **d'assessorament jurídic especialitzat** per afavorir els processos de regularització.
- **Capacitar** a través de cursos de formació als **professionals** dels diferents àmbits per dotar-los d'eines i habilitats en clau intercultural, visibilitzar la diversitat cultural i detectar situacions d'especial vulnerabilitat i als operadors jurítics, molt especialment **la judicatura i la fiscalia**, que interactuen amb la població migrada i refugiada.
- Fomentar l'eina de la mediació com un mètode de prevenció i resolució de conflictes. Però cal que sigui una **mediació portada a terme per professionals** i que no consisteixi simplement en una mera traducció de l'idioma.
- Implementar programes de **Mentoria** no solament per a les persones refugiades sinó també per les persones **immigrants**.

4.4. Mesures a proposar en àmbits fora de la competència autonòmica

Dissenyar estratègies d'**incidència política** en àmbits que no són pròpiament de competència autonòmica amb l'objectiu de **traslladar al pla estatal, europeu i internacional propostes** que puguin contribuir a la millora de la integració i de la garantia dels drets del col·lectiu migrant i la població refugiada. Algunes d'aquestes demandes són les següents:

Respecte a l'Estat Espanyol

- Adopció d'un **Pacte** a l'Estat espanyol sobre el Dret d'asil i refugi que garanteixi un estàndard de protecció d'acord amb la normativa internacional d'aplicació; sota l'empara del mateix adoptar un **Protocol d'actuació unificat** per atendre les arribades via marítima i que garanteixi el respecte als drets humans en el control de fronteres terrestres, permetent la identificació dels possibles demandants de protecció internacional, en particular si es tracta de menors no acompanyats i les víctimes de tracta. Fet que comporta un increment del personal i mitjans materials dedicats.
- **Millorar la coordinació** en l'àmbit estatal entre òrgans i centres directius de diferents ministeris per a la gestió de les sol·licituds de protecció internacional i d'acollida dels sol·licitants.
- **Adopció del Reglament** de desplegament de la Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària, per facilitar i garantir els processos d'asil i refugi, així com una resolució més ràpida d'aquestes sol·licituds. **Adequació dels temps** entre els programes d'acollida i els temps que es triga a prendre la resolució. El termini per resoldre els casos és de 6 mesos ampliables a 21 en situacions excepcionals, però de vegades l'espera dura anys i això genera una gran incertesa. Més tenint en consideració que, que un sol·licitant d'asil, a diferència d'un refugiat, no pot sol·licitar el **reagrupament** familiar.
La inexistència del Reglament dificulta enormement procediments com la sol·licitud formulada en missió diplomàtica, l'aplicació dels terminis en el procediment en frontera i en els CIE, i gairebé **impossibilita el tractament diferenciat** de les persones sol·licitants o beneficiàries de protecció internacional en situació de vulnerabilitat, com ara menors, menors no acompanyats, persones amb discapacitat, persones d'edat avançada, dones embarassades, famílies monoparentals amb menors d'edat, persones que hagin patit tortures, violacions o altres formes greus de violència psicològica o física o sexual i víctimes de tràfic d'éssers humans, previst en l'article 46 de la Llei de 2009.
- **Abolir la disposició adicional desena** de la Llei d'estrangeria i la seva integració social (Llei de Estrangeria) atès que la figura que instaura del "rebuig en frontera" fa inviable *de facto* l'accés a la protecció internacional.
- Garantir que no es tramitaran procediments d'urgència sense notificació, atès que es sotmet a la persona a una doble victimització que té un **fort impacte psicològic** i socioeconòmic per a la persona.
- La detenció de migrants hauria de ser una *ultima ratio* prevista en determinats casos tipificats, per tant caldria **abolir els CIE** i mentre això no es faci efectiu garantir el control de tots els existent per un/a jutge de control.
- **Reforma de l'art. 14** de la Constitució espanyola en el sentit de substituir el terme "espanyols" per "persones sota la jurisdicció de l'Estat", seguint el model de la majoria de tractats internacional en l'àmbit de la protecció dels drets humans.

- **Oferir vies legals i segures** d'accés al procediment d'asil a través de mecanismes com visats humanitaris o possibilitant que es pugui sol·licitar asil a ambaixades i consolats espanyols.
- **Complir** amb les obligacions de tramitació de sol·licituds d'asil previstes en les **Decisions de la Unió Europea** i amb els acords que en endavant adoptin les institucions comunitàries.
- Establir un sistema **d'indicadors d'avaluació** de les polítiques migratòries i d'acollida i integració que compti amb la participació d'aquests col·lectius.
Arbitrar un instrument de comunicació i coordinació fluida amb les administracions autonòmiques i locals.
- **Ratificació** de la Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars (1990).
- **Revocar la reforma sanitària** de 2012 (Reial decret 16/2012) que exclouïa del sistema de salut pública, deixant-los sense tarja sanitària, als no nacionals que no tenien un permís de residència vàlid i que va disparar la mortalitat entre el col·lectiu de migrants amb una situació administrativa irregular⁵⁴.
- **Aplicació correcta** de la Directiva 2008/115/CE ("Directiva de retorn"):
  - **Dotar d'una documentació** als immigrants que romanen a l'Estat espanyol després de no ser possible la seva expulsió del país (en aplicació de la Directiva de retorn, art. 6 hi ha persones "**inexpulsables**") atès que es queden en un "llimbs" jurídic, desprovistos de drets: no tenen dret a residència, no tenen dret al treball, no tenen dret a l'assistència sanitària, no tenen dret a res de res ja res. Això les avoca a una situació de marginalitat, d'exclusió, de gran sofriment, de persecució, de detencions contínues, que deriva en problemes de rebuig social i fa impossible la integració. Alemanya ha regulat una figura de l'exempció temporal d'expulsió, procediment "Duldung" que els garanteix uns drets bàsics mínims.
  - Dret de **permanència per raons compassives**, humanitàries o d'un altre tipus (art. 6 Directiva)
  - Proporcionar als repatriats **vies de recurs efectives** (art. 13 Directiva), que connecta directament amb la qüestió de les mesures cautelars suspensives de l'execució de les decisions de retorn.

---

⁵⁴ Red de Denuncia y Resistencia al RDL 16/2012 (REDER). Cinc mites per a cinc anys d'exclusió sanitària. Informe 2017: Des del gener del 2014 fins al març del 2017, les organitzacions integrants de REDER han tingut constància de 3.340 casos de persones que s'han vist excloses de l'SNS (de les quals 1.840 eren persones en situació administrativa irregular)

JUANMARTI MESTRES, A; LOPEZ CASASNOVAS, G; VALL CASTELLO, J: The deadly effects of losing health insurance. March 2018. En aquest estudi s'assenyala: *"the introduction of the restriction has increased the monthly mortality rate of undocumented immigrants by 15% with respect to the pre-reform level, which corresponds to an additional 70 deaths per year as a result of the reform. Reasonably, the effect increases with time after implementation, with an increase of 22.6% in the third year"*.

- Lluitar contra el **frau fiscal** i elevar els nivells de compliment fiscal voluntari. Els ingressos públics han de poder finançar les despeses públiques per tal de proveir a la societat d'un conjunt determinat de serveis públics sobre la base de la redistribució de la riquesa. L'existència d'un grau elevat de frau fiscal condiciona la **qualitat dels serveis públics i les prestacions socials**.

Respecte a la UE

- Priorització: **salvar vides** humanes
- Aplicació d'un autèntic Sistema Europeu comú d'Asil que **unifiqui drets i procediments**.
- Establir **vies legals i segures a la UE** i en el pla mundial per als moviments internacionals de persones.
- **Posar fi** a les polítiques d'**externalització** a tercers països del control de la immigració.
- Abordar la política migratòria des de l'**enfocament de drets humans** dedicant-hi els recursos necessaris, en particular als Estats que són la frontera sud de la UE. La prioritització de vessant securitaria⁵⁵ és la causant de que s'hagi encunyat l'expressió "Europa fortalesa", associada a una **creixent deshumanització**, comporta la vulneració dels valors fundacionals del procés d'integració palesada en la violació dels drets de les persones migrants i refugiades essent l'exemple més palmari les **morts evitables** a la Mediterrània.
- Instar a la Comissió Europea a **sancionar als països que incompleixen** obligacions jurídiques en matèria de reubicació adquirits en l'àmbit de la UE plantejant un procediment per incompliment front l'Estat membre vulnerador dels mateixos.
- Implementar polítiques de **prevenció i resolució de conflictes**, evitant l'exacerbació de conflictes en determinats països mitjançant la venda d'armes amb el **compliment efectiu del Tractat sobre el Comerç d'Armes**, de 2013⁵⁶.

Respecte a les Nacions Unides:

- Necessitat de **revisar el concepte de persona refugiada** tal com ve regulat a la Convenció de Ginebra de 1951 per tal de fer-lo extensiu a persones que es veuen obligades a fugir de zones on la seva supervivència està en perill com per exemple els desplaçats per causes medioambientals.
- Impulsar que el compromisos adoptats en el Pacte Mundial per a la Migració Segura, Ordenada i Regular i en el Pacte mundial i Pacto Mundial sobre Refugiats esdevinguin **normes jurídiques de caràcter vinculant**.

---

⁵⁵ A este respecto , Sanahuja señala: "La política migratoria, que debiera tener carácter comprensivo y una visión de largo plazo consistente con las preocupantes dinámicas demográficas y laborales de la UE, queda reducida a un problema de seguridad y control fronterizo. Lo mismo ocurre con la política de asilo y refugio, que nace de situaciones diferentes y comporta exigencias legales y morales aún más imperativas" en SANAHUJA, José Antonio: "La Unión Europea y la crisis de los refugiados: fallas de gobernanza, securitización y "diplomacia de chequera", en MESA, Manuela (coord.): Retos inaplazables en el sistema internacional, Fundación cultura de paz. Anuario CEIPAZ 2015-2016, pàg. 100.

⁵⁶ Entrada en vigor per Espanya el 24 de desembre de 2014 (BOE núm. 163, de 9 de juliol de 2013; 264, de 31 de octubre de 2014)

5. Recomanacions per tal de fer un seguiment sobre l'acompliment de les mesures proposades

- Establir un **sistema coherent d'indicadors d'integració** que permetessin **avaluar els resultats de les polítiques d'integració i millorar** les condicions de vida dels migrants en condicions d'igualtat en àmbits bàsics com: educació, salut, habitatge i ocupació. Podrien incloure, entre altres, els següents ítems: nivell d'idioma assolit, quants han sortit del centre d'internament, quants han aconseguit treball i en quins sectors.
- Crear **canals de comunicació, participació i avaluació per a que les persones refugiades puguin fer propostes** sobre qüestions que els afecten contribuint a incrementar la qualitat de les polítiques d'acollida i d'integració
- Potenciar les **bases de dades d'àmbit estatal** però que incloguin dades de tots els nivells de l'administració per tal de facilitar la coordinació del programes d'acollida i d'integració i la creació de xarxes de recolzament mutu.
- Fer publiques **les dades i evolució de l'atenció dedicada als MENA**, com està sent l'acollida, **avaluació** per un **organisme tècnic** integrat per experts de la qualitat de l'acollida (adequada a la realitat que han viscut) en quins establiments i com es prepara la seva inclusió social en el moment de la majoria d'edat, amb mesures de seguiment i recursos que s'han de perllongar durant un període de temps.
- **Informe anual** de seguiment dels **Programes de Mentoria**, amb dades sobre el nombre de mentors formats, nombre de persones a les quals fan suport. Anàlisi de punts forts, punts febles i recomanacions o propostes de millora.
- Crear un **Observatori dels mitjans de comunicació** que s'han dotat de codis ètics u organismes autoreguladors dels mitjans de comunicació per tal d'evitar contribuir al el discurs de l'odi i la xenofòbia, i donar-ho a conèixer a la societat.
- **Reforçar el marc normatiu** en l'àmbit legislatiu, civil i administratiu per tal de que els proveïdors de continguts a internet i les xarxes social no contribueixin al discurs de l'odi, la discriminació i la xenofòbia
- **Analitzar amb una certa periodicitat dels currícula** dels diferents nivells educatius per experts en diversitat cultural i en cultura de pau per tal d'esbrinar fins a quin punt són útils per fomentar el respecte a l'alteritat, la convivència intercultural i sobretot si, en algun moment de l'educació obligatòria, s'entra a analitzar les causes profundes que motiven els desplaçaments forçats de persones en el món.
- Dins de **l'anàlisi de l'abandonament escolar** tenir dades desagregades per tal de saber quin és l'índex de finalització de l'escolaritat obligatòria (fins als 16 anys) dels menors d'origen immigrant i aplicar **Protocols d'intervenció** immediata en cas d'**absentisme** escolar.
- Caldria que el diferents departaments de la Generalitat coordinats per la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania del Departament Treball, Afers Socials i Famílies elaboressin un **informe conjunt**, que abracés els diferents àmbits involucrats en l'atenció a

la migració, de periodicitat anual i se'n fes una àmplia difusió amb caràcter pedagògic amb l'objectiu de **revertir estereotips** negatius construïts sobre la base d'un relat fals al voltant de les conseqüències de la migració que s'han instal·lat en l'imaginari col·lectiu d'una part de la societat i que contribueix a la deshumanització dels migrants.

- Establir dos **sistemes registre**:

- Un relatiu al nombre de **desnonaments** que afecten a la població migrant per tal de conèixer el seu percentatge en relació a la població en general.
- Comptabilitzar els **suïcidis anuals** per tal d'esbrinar quin percentatge correspon a persones migrants i donar-ho a conèixer al conjunt de la població.

- Reforçar el Diàleg Social i la participació d'entitats com l'OIT, sector empresarial i sindicats en el treball del col·lectiu migrant per **reduir la precarietat laboral**, fomentar la integració i l'accés a l'ocupació.

- Incrementar considerablement les **inspeccions de treball** per tal de detectar amb la major celeritat situacions d'explotació.

- Posar en evidència la necessitat de que l'Estat Espanyol **ratifiqui la Convenció** internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars (1990).

- Fer un seguiment de les mesures adoptades per fomentar l'ocupabilitat de la població refugiada:

- **Recollir evidències** de que s'ha realitzat una tasca de sensibilització i informació a les empreses / empresaris sobre el que és un refugiat o un sol·licitant d'asil.
- Nombre de punts d'informació (*focal points*) creats en el servei d'ocupació i altres serveis públics freqüentats per sol·licitants d'asil i refugiats
- Evidències de la capacitació de **personal format** en temes d'immigració i protecció internacional (nombre de **cursos anuals de caràcter obligatori** implementats i en quins organismes).

- Seguiment i avaluació del Programa català de refugi (PCR) i **rendir comptes** a la societat

- Fer una **difusió més àmplia dels Monogràfics de la Secretaria d'Igualtat, Migracions i Ciutadania** "La immigració en xifres" en la part final dels quals es podria incloure en forma de conclusions, i a manera de complement, un anàlisi qualitatiu de les dades quantitatives tractades en els mateixos.

- Establir mecanismes de **vigilància, rendició de comptes i transparència** per a les entitats a les quals s'ha encarregat implementar el programa estatal d'acollida amb l'objectiu de:

- comprovar que compleixen la tasca encomanada (allotjament en equipaments adequats i no en espai reservats als sense-sostre
- si reben un adequat finançament per portar-la a terme
- si estan fent una bona gestió d'aquests recursos públics.